

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11a.

INSEKȚIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și la deschisă costă șirul 20

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Anul nou!

Cu numărul acesta „Românul” intră în al doilea an al existenței sale.

Ca orice ziar nou a avut și el să lupte cu toate greutățile începutului. Suntem însă mândri că putem constata — și trebuie să fim mulțumitori, în primul rând, publicului — că organul partidului nostru național a avut, dintru început, primirea cea mai caldă.

„Românul” s'a întemeiat aici, prin hotărârea comitetului național, în momentele cele mai grele și mai hotărâtoare din viața politică a poporului nostru.

Dupăce guvernele maghiare făcuseră experiențe nenorocoase cu Moldovanul lor dela Cluj, cu un sergent-major, care reușise să se instăpânească în viața politică și economică a bănățenilor noștri așa de mândri, și cu încă câțiva Șeghești, guvernul actual, dela venirea lui, și-a pus ochii pe un călugăr de ai noștri, care de mai mulți ani cocheta cu Tisza, cel mai neîmpăcat dușman al neamului nostru.

Acesta oferea, pentru cei ce-l cumpăraseră, avantajul că era din primele rânduri ale noastre și că s'a silit, în întreaga activitate lui politică, să facă incurcături comitetelor naționale.

Aceste împrejurări ca și împrejurarea că „apostolul” de odinioară al românilor mai târa după el încă doi tovarăși scoși tot din casa „Tribunei”, au fost de natură să mărească greutățile pe cari ni le-a pregătit Tisza în alegeri.

După alegeri, apoi, comitetul național a

avut să se isbiască de neîncrederea celor ce nu-i puteau îngădui să fie biruit, de muștrarea celor ce se bucurau de înfrângerea lui și în sfârșit de repetatele acuze ale „Tribunei” că nu vrea să trateze pace cu biruitorii noștri iar de altă dată că ar vrea să trateze.

Apoi au tăbărit „primenitorii” — unii dintre ei reprezintă puntea de trecere spre Mangra — în credința că de acum e slabă rezistența.

*

De un an se săvârșește aici cea mai grea muncă de luminare a opiniei publice asupra crizei ce se pregătește partidului prin acțiunea conștientă a unora și inconștientă altora.

Nu am avut și nu avem ambiția să dovedim publicului cetitor că primenitorii noștri — mai mult supărați pe comitet, pentru motive personale, decât îngrijorați de soarta neamului — poartă în buzunarele lor fotografia călugărului trădător.

A fost destul că s'au silit și se silesc să samene în suflete *ura* și *disprețul* pentru cei aleși de noi în fruntea noastră. E destul că, în vremile acestea de legitimă răsvrătire împotriva stăpânilor noștri, s'au scris în „Tribuna” articole conciliante în ceea ce privește raporturile noastre cu guvernul și chiar hotărât mangriste, cum a fost „Consecvența în materie politică”. E destul că prin cele mai urite infamii s'a căutat distrugerea unora dintre membrii

comitetului, între cari oferia o piedică mai serioasă „primenirii” d. Vasile Goldiș, directorul acestui ziar.

Simțim o adevărată silă să mai calificăm moravurile pe cari le-a introdus la noi ziarul „elementelor dornice de o mai intensă și mai aprigă luptă națională” întovărășindu-se cu conștiință — și cu oricine — la calomnii.

Tovarășii și admiratorii tribuniștilor îi cunoaștem acum: sunt în Bănat hurdiștii, în Bihor mangriștii, iar în toată țara sunt oboșiții cari n'au ostenit niciodată; aceștia sunt susținătorii anonimi ai primenirii.

În cursul acestui an, comitetul național a găsit de cuviință să se coboare în mijlocul celor ce păstrează credința nestămutată steagului.

Insuflețirea acestor adunări a fost o dovadă vie pentru credința nestrămutată a poporului nostru către steag.

Încrezător în puterile cari zac în sîrurile dese ale ostașilor noștri, comitetul intră cu mai multe nădejdi și mai multă hotărâre în lupta pe care are s'o poarte partidul nostru național în noul an. Va fi un an de muncă, de organizare, de întărire a conștiințelor, de curățire a păcatelor. Iar seria adunărilor populare ale anului 1912 — care ne amintește intrarea în jug a altor frați ai noștri — se va începe cu Bihorul, unde călugărul vânzător de neam, mulțumita corupției caracterelor, pare a stăpâni.

Acum când noul an chiamă în sufletele noastre noi nădejdi și tărie în credințele moștenite dela înaintașii noștri — pășim cu aceeași hotărâre la luptă și pe aceleași căi pe cari stăruim de atâta vreme.

Veniți toți cei chemați!

HOMER*)

Din Siluetele lui Herbert Eulenberg

Trad. de dr. Horia Petra-Petrescu

Directorul prusian Traugott Semmelbart se pregătea tocmai să dovedească și să esplice elevilor săi din prima superioară frumusețile și greutățile formelor limbice ionice din cântul al șaptelea al *Iliadei*, care tratează de cearta pentru trupul mort al lui Patroclii. Au ajuns tocmai la pasagiul, unde îi răușește eroului grec să târască cu sine trupul gol, căruia i-a smuls Hector jos de pe umeri armura strălucită de aur, și unde îi face poetul să pornească cu toții spre cortul lui Achile, într'un marș plin de jale.

— „Versul 722 a fost scandat greșit! — Afară de aceasta ai schimbat mai târziu și conjunctivul aorist cu imperativul și, în versul 730 genitivul singular cu dativul plural. Trada încă odată întreg pasagiul dela început!”

La acest rezultat a ajuns directorul, și elevul a început din nou să sfredelească, să taie și să gilucească la versurile ionice ale lui Homer. Soarele lui Homer însă, care strălucea când privea surizând prin gratiile de fereastră la înălțimea aceasta poate mai grea decât pentru trupul mort al lui Patroclu, și luci totmai pe fruntea directorului, care se rășoia în fața ostașilor.

*) „Iliada” trad. în mare parte de d. Gh. Murnu „Odiseea” va apărea în decursul anului 1912. trad. de d. Gh. Coșbuc.

Și ce să vezi? sub razele lui se întâmplă ceva minunat, ceea ce grecii cei vechi nu și-ar fi putut închipui că se poate întâmpla, decât numai sub înrăurirea sau prin intervenția vre-unui Zeu oarecare: Traugott Semmelbart intrerupsese deodată pe elevul său, închise cartea cu sgomot, se urcă la catedră și ținu fără de veste o dicție, de după ochelarii săi, elevilor săi:

„Iubiți elevi! Ne batem capul de pe la două cu optativul, cu sincopel, cu accentele, cu terminațiile și cu întreaga bogăția de formule a limbii grecești, întocmai precum i-au lovit nădușelile pe Menelau și pe cei doi Aias, când s'au luat la luptă cu troienii. E datorința mea să vă aduc înaintea ochilor, cu Homer la îndemână, limba grecească. Nu mi-o luați însă în nume de rău, dacă vă mărturisesc, că am conștiința îngreunată, câteodată — ca și când l-aș duce astfel pe bietul bătrânul Homer la spânzurătoare. De prea multă răsădindire asupra cuvintelor celor grele, n'aveți să vedeți *tablourile* la urma-urmelor, tablourile, cari zac în dosul lor și doar numai de d'ăragul acestor tablouri cunoaștem noi, cei de astăzi, pe Homer al nostru, a cărui limbă e moartă, întocmai ca Acropolea. Lăsați-mă să vă dau deci în cea din urmă un singur sfat pentru viața d-voastră întregă: lăta-l! Nu uitați pe Homer *dupăce ați terminat școala!*”

Cartea asta grecească, care o țineți acum în mână, puteți să o vindeti, mie parca mea, ca studenți și să vă faceți bere sau tutun din ea. Pufinele cunoștințe de ionică, cari vîle pot băga cu puterea în cap, o să le uitați și-așa după seme-

strul al treilea. Aș vrea să văd pe acela, care-nu va putea traduce după zece ani un singur versulet din „Iliadă” sau din „Odiseea” fără de ajutorul lexiconului de cuvinte!

Nu, să nu-mi țineți minte pe Homer de dragul limbii grecești! Mierca asta este pregătită numai pe seama celor mai fini gurmanzi. De dragul artei lui ar trebui să gustați mereu și mereu, mai târziu, dacă nu mai stați lipiți de băncile școlii, pe Homer, în nemțeasca plină de vlagă a minții sului tată Fos.*) Căci în Homer este puterea bogăția și strălucirea în vecii-vecilor și câtă vreme vor vieții oamenii, cari vor trebui să scrie pe atât timp va rămânea și Homer cel dintâi *ceptor poetarum*.

Goethe și-a luat „Odiseea” sa ca tovarăș de drum spre Italia și a citit, când a trecut cu vaporul împrejurul coastelor stancoase ale Siciliei, aventurile înțeleptului care pătimea toate, aventurile lui cu ciclopul Polifem. Știa Goethe prea bine că bătrânul Homer e creatorul întregii culturi grecești, abecedarul, înaintea căruia ar trebui să așezi pe poezi, înainte de ce ar fi început să ia acul de cusut în mână, ca să descrie.

Arta lui — și lucrul acesta nu o pot judeca, în întreaga valoare sa oameni, cari n'au ajuns încă treizeci de ani — arta lui de a descrie oameni și obiecte, este măiastră cât timp va exista lumea asta a noastră.

*) Traducerea minunată a lui Fos se citește și astăzi cu mare plăcere. Sperăm că vom putea spune același lucru și de traducerea dlui Coșbuc. Traduc.

Adnotările noastre, la „Părerile oamenilor imparțiali asupra situației noastre interne” urmate în „Tribuna” nrul 286, regretăm, că vor lipsi din nrul de azi al „Românului”, am fi dorit mult să rămânem a giorno. Nu e vina noastră însă. Dar în „Declarațiile domnului dr. Ioan Mișu”, din interviewul făcut de „Tribuna”, s'au strecurat atâtea penibile greșeli de tipar, (iar asta e vina celui mai bine redactat ziar) cât ni-a fost imposibil să deslușim adevăratul înțeles al celor ce voia să spună domnul dr. Mișu, cum d-sa are și de altfel darul să se exprime cam diplomaticeste. Iar mai cu seamă pasagiul următor, de mare importanță pentru înțelegerea clară a rostului celor ce spunea domnul dr. Mișu, ni-a rămas cu totul indescifrabil ca înțeles:

Și eu sunt prea convins că comitetul va primi întotdeauna de ale sale propozițiile vechi și intime ale părintelui Mangra a căuta din ce parte au venit ele, căci nefăcând acest lucru, neapărat, ar lipsi dela datoria sa.

Evident: dintre „...propozițiile vechi și intime ale părintelui Mangra” și „a căuta din ce parte au venit ele...” lipsește ceva, care poate fi după combinațiile noastre, ori „fără”, ori „și va”, ori poate chiar altă surpriză. Nevoind să ne facem însă reflexiile pe combinații și ca să putem păstra pe deplin temeiul și obiectivitatea, așteptăm rectificarea greșelilor de tipar, de cealaltă apoi grija noastră.

Cătră sfârșitul jocului. După alege- rile parlamentare din 1910 au fost prezintate Curții de casație din Budapesta 61 petiții, dintre cari 19 au fost revocate, pe cealaltă Curtea de casație le-a respins — cu excepțiunea alor 3, pe cari le va respinge acuma. Petiția în contra ovreului Farkas alias Wolf Pál va fi pertractată în 30 ianuarie n.

Cercetările în chestia petițiilor contra mandatelor dela Ighiu și Kiskunfélegyháza sunt terminate iar actele au fost înaintate deja Curții de casație. Petițiunile acestea două din urmă vor fi rezolvite încă în decursul lui

februarie și cu aceasta se sfârșește întreprin- derea imposibilă, de a se spăla murdăria ale- gerilor politice ungurești prin autoritatea celui mai înalt for judecătoresc al țării.

Amânarea recrutărilor generale. Un ziar vienez scrie următoarele referitor la amânarea re- crutărilor generale:

Nu încapă îndoială că, amânarea recrutărilor generale s'a făcut după dorința guvernului maghiar. Eri în Austria nici nu s'a presupus cel puțin că recrutările nu se vor face în timpul obișnuit căci numai ieri seară guvernul maghiar a convenit cu Stürgk, prim-ministrul austriac, pentru ca să propună amânarea recrutărilor.

După aceasta imediat au ținut o conferință, luând parte și generalul de infanterie Georgi. După ce guvernul austriac s'a consultat cu ministrul de război, a hotărât să îplinească dorința guvernului maghiar.

Darul de Anul nou al „Pop. Român”

Prin lista de subscripție ce am deschis, nizuim să împărțim, câteva abona- mente gratuite la „Poporul Român” orga- nul poporal al partidului național român, prin regiunile amenințate de întuneric și maghiarizare: Maramureșul, Bihorul, Săt- marul și Săcuimea ș. a.

Facem apel tuturor inimilor generoase românești din aceste hotare și de ori unde ar ajunge glasul nostru să îplinească a- ceia ce pot din nădejdiile noastre. Ii îndem- năm la una din faptele cele mai frumoase și mai mănuitoare. În acest pământ și în asemenea împrejurări 4 coroane vor putea aduce roade neprețuite.

Vom împărți aceste abonamente în pri- mul rând în satele, unde nu intră nici o gazetă pentru popor și la știutori de carte absolut săraci — și o vom face la cererea a cel puțin doi intelectuali ai satului — de pre- ferință preotul și învățătorul.

Nu ne îndoim, că se vor găsi în sânul întregului neam românesc inimi generoase, cari să răspundă la chemarea noastră.

Costul unui abonament pe un an la „Poporul Român” este de 4 coroane.

Orice sumă rugăm a se trimite pe adresa Administr. ziarului „Românul”, Arad str. Zrinyi nr. 1/a, — cu mențiunea „pen- tru darul de Anul nou al „Poporului Român”.

Transport: 253 abonamente, 1152 coroane.

Au mai dăruit următorii:

49. D. Emil de Colbazi, Viena, 3 abonamente pe câte 1/4 an, 3 coroane.

50. D. Vasile Groza, M.-Radna, 2 abonamente 8 coroane.

51. D-na Aurelia Boldea, 1 abonament, 4 coroane.

52. D-na și d. Aurel Vlad, 5 abonamente 20 coroane.

53. D-na Zoe dr. Oprean, 1 abonament, 4 coroane.

54. D. Căpitan Florean, 1 abonament 4 cor.

55. D. I. Iancu, 3 abonamente 12 cor.

56. D. dr. I. Jantea, 1 abonament 4 cor.

57. D. Căpitan Vlad, 1 abonament 4 cor.

58. D. Petru Lula, 1 abonament 4 cor.

59. D. Gheorghe Navrea, preot Voivozi, 1 abo- nament 4 cor.

60. D. dr. Emanuil Doctor, Viena, 5 abona- mente 20 cor.

61. D. dr. Valeriu Mezin, adv. Timișoara, 1 abonament 4 cor.

62. D. dr. Traian Putici, protopresb. Timi- șoara, 1 abon. 4 cor.

63. D. Emanuil Ungurianu, adv. Timișoara, 2 abon. 8 cor.

64. D-na Letiția dr. Obădeanu, Becicherecul- mare 2 abon. 8 cor.

65. D-na Iuliana dr. Păcurar, Uzdin, 1 abon. 4 coroane.

66. D-na Tina dr. Chiroi, Becicherecul-mare, 1 abon. 4 cor.

67. D. dr. Alexandru Birăescu, adv. Panciova, 2 abon. pe jum. de an, 4 cor.

68. D. dr. I. P. Arad, 5 abonamente pe jum. de an 10 cor.

69. D. Ludovic Fazecaș, Arad, 1 abonament 4 coroane.

70. D. dr. Aurel Novac 10 abon. 40 cor.

71. D. dr. Gheorghe Popovici 3 abon. 12 cor.

72. D. dr. I. C. Capșa și prietini ai săi din Botoșani 19 abon. 75 cor.

Total: 326 abonamente, 1420 coroane.

A desenat sub cer albastru tot ceea ce există: corăbii cu vântrele, căpestre și acareturi de cai, scuturi, arme, moșii, ziduri, haine, războaie de țesut, rîuri, mări și munți. Să te gândești numai cum adună el lucrurile, cari le descrie: lasă pe un erou în hainele de război să se încingă în fața noastră și să se îmbrace, bucată de bucată — ia- tă-l în carne și 'n oase. Lasă să se clădească o corabie, care e în bătaia vântului, în largul mării încet pe încetul, pe dinaintea ochilor noștri, în port — iată, că pleacă în larg. Pe un câine, de care e vorba să prindem dragoste, îl lasă să se nască și să-l cunoaștem din ziua 'ntăi a nașterii până la cea din urmă zi a vieții lui, încât ne aflăm în fața cănelui pe picior de prietenie, de stăm să-i zicem „tu”, și ne întristăm ca la vederea morții bătrânului Attinghausen, (din „Wilhelm Tell”. — Trad.) când stă părăsit de tot și uitat pe o dălmă de gunoi, și când dă din coadă la vederea stăpânului său, care se întoarce în patrie după o lipsă de douăzeci de ani încheiați, la sosirea lui Odis- seu, pe care nu-l recunoaște nici pui de om, și când moare mai apoi câinele de prea mare sgu- duire lăuntrică.

Nici odată nu se întâmplă să-și piardă Homer firul, fiindcă este cel mai naiv și de aceea — cel mai mare preț, pe care-l au cele cinci continente ale pământului. Nu stă rec în fața creațiilor sale, ci privește la toate cu o iubire primitoare a tot și toate, iubește pe eroul zeiesc, strălucitorul Achile, întocmai așa ca și pe broasca țestoasă, care se tă- rește prin țărână și moare. Și astfel primește viață

caldă tot ce iese din mâna lui, ce este mai mare, precum și ce este mai mic. Pentru aceea și l-au închipuit poate, grecii orb, fiindcă nu preferă ni- mica și pe nimeni și nu împrumută nimărui alte culori, decât acelea, cari le are în oglindă.

Cum sunt însă oamenii plă-muiți de el? Ușor mi-ar fi să număr numai lucrurile rele ale lor: pe Agamemnon l-ai putea numi sgârcit și laș, pe Achil iute la mânia și invidios, pe Aias prost și fricos, iar pe Elena slabă și sensuală. Chiar și cerul lui este plin-plinut de patimi omenești a zeilor cu de- săvârșire înlănțuiți de patimi, iar Joe al lui este un păcătos mai mare, decât și-a închipuit evul me- diu pe Diavolul vre-odată. Dacă vezi Olimpul lui cu ochii lui Offenbach și ai lui Lucian, se preface pe dată într'o parodie. Și, totuș, vezi ființele lui cum respiră și astăzi, fiindcă nu le-a înfrumșet și fiindcă nu le-a dat cu culoare albă sau neagră, to- tuși, vezi cum întorc din ochi, vezi pe eroii și pe zeii și pe femeile lui, cum se spune despre operele de artă antice, că se trezesc în decursul nopții în muzee și încep să vorbească împreună grecește.

Raiul lui Homer nu cunoaște sfinți și pămân- tul lui nu știe de intrupări ideale, ci are oameni, cari trăesc cum sunt, fără de rușine și fără de muștrări de conștiință, cunoscând numai și numai conștiința grecească, care le spune: „Cunoaște-te pe tine însu-ți și ține măsura!”

Ca să cuprindă, să priceapă și să aprecieze însă toate astea, nu-i este cu putință, cu desăvâr- șire, unui elev de optsprezece ani. De aceea, iu- biții mei elevi, vă conjur, — și glasul lingușito-

rului răsună atât de lingușitor și de ademenitor, ca și harpa în palatul lui Odisseu, la mâncare, când se îndopau pe'trecute pețitorii cu sunetele sirenelor, cari voiau să ademenească pe eroul ce se întorcea acasă, cântece mai dulci, decât cântecele de pasări — „de aceea vă conjur, nu uitați pe Homer în viața d-voastră și cetiți din când în când din el, chiar de veți sfârși cariera ca supra- numerari, ca scriitori, ca păstori sau ca oficeri! Lăsați-vă întovărășiți de el până în deceniul al patrulea și al nouălea al vieții d-voastre! Dacă veți putea zice în ziua morții: „mi-a fost prietinel cel mai bun”, a- veți să vă scoborâți încărcăți cu bunătăți în groapă”.

Directorul Traugott Semmelbart s'a oprit deodată speriat. Obrăji i-s'au înroșit de entuziasm, întocmai ca umbrele din lumea cealaltă dacă au băut din nou sânge. Văzu deodată ochii elevului, care era primus în clasă, cum sunt ațintiți batjo- curitor, cu un aier de superioritate, asupra sa și simți instintiv, că ar ajunge legăturile din clasă în desordine, dacă n'ar lua iarăși frânele repede cu mâna-i obicinuită. Se întoarse, suspinând pre- lung, cu un suspin asemănător aceluia dat de un semizeu, care e silit să se scoboare pe pământ, se întoarse de pe Olimpul său strălucit la gramatica grecească, coborî de pe catedră și zise trist:

— „Va să zică încă odată! Dela versul 722: „Os efath, hoi d'ara necron apo hthonos agka- zonts”.

Certele noastre și frații de dincolo

S'a încheiat anul, de când viza noastră publică e încinsă de frământări nemai pomenite în analele publicistice noastre.

Partidul național român, rămas în picioare după alegerile dezastruoase din 1910, este de un an de zile obiectul unei campanii de distrugere din partea unui grup, care s'a convins, că *altfel* nu poate să-și puie în practică scopurile, a căror realizare s'a dovedit că este zădărnicită la acest organ de priveghiere națională.

Toată presa de dincoace e muniți de obicei atât de calmă, toți băbații politici militanți, cunoscuți prin naționalismul lor fanatic, toate personalitățile d seamă, cunoscute prin seninătatea lor, și-au rostit rând pe rând cuvântul, căm mai calm, când mai vehement, după temperament și dupăcum fiecărui situația i. părut mai mult sau mai puțin primejdiasă.

În tot acest timp numai frații din România, cu mici excepțiuni, astat de o parte, lăsând timpului sarcina de a lămuri pe partea cui stă dreptatea, și cum ar fi vorba aci de o discuție literară sau filosofică, a cărei rezolvare se poate amâna la calendele grecești...

În schimb însă frații noștri nu ne-au menajat de loc cu sfaturi care de cele mai multe ori sau transformat în lecțiuni destul de simțitoare.

Tema generală de motivare a atitudinii lor rezervate este că u trebuie să se amestece în certe noastre ca să nu le invenineze și mai mult. Și ori de câte ori vine vorba de aceste neînțelegeri, îndrumătorii politici și culturali de dincolo, nu găsesc alta de făcut decât să se mire de tonul la care s'a ridicat discuțiunea și să ne gratifice cu sfatul că aceste certe, „dintre cele două grupări” în interesul neamului, trebuie să înceteze.

Să ne fie permisă nouă a ne opri un moment asupra acestei atitudini pe care cu aerul unei profunde înțelepciuni politice o păstrează frații noștri de dincolo.

Mai întâiu, îndrumătorii politici și culturali ai fraților noștri din România ne vor recunoaște credem căta lucru că fruntașii politici și naționaliști aci care de un an de zile și-au spus și spun cuvântul în aceste „dezbinări” sunt cel puțin tot așa de naționaliști ca și cel mai sincer naționalist dintre aceia din regiunea dela care primesc sfaturi.

Fiecare dintre acești fruntași își poate dovedi adâncile lui credințe naționaliste prin jertfele materiale și morale aduse în toată viața, prin avere risipite, prin anii de libertate jertfite pentru aceste credințe.

Când prin urmașii asemenea fruntași a căror naționalism s'ar arătat capabil de atâtea jertfe, își spun și cu zi cuvântul lor în aceste dezbinări este, credem, elementar lucru, că frații noștri de dincolo în loc de a-i trata ca pe niște copii, cari nu-și dau seamă de interesele neamului să se întrebe:

De ce oare acești naționaliști cari s'au dovedit capabili de atâtea sacrificii nu fac și pe acesta de a pune capăt cu orice preț acestor desbatere?

Oare toate acestea sunt numai simple nemulțumiri personale, cări se pot sacrifica sau este la mijloc o cauză de interes vital care nu se poate lăsa până când răul nu este smuls din rădăcină?

Iată, credem o reflecție, care trebuie făcută înainte, ca să se permită junelui dela cine știe ce foare din București, să își ia rolul de mare sibila a neamului decretând că dezbinările celor „două grupări” au ajuns plictisitoare.

O asemenea reflecție implică însă pentru acela care o face datoria de a urmări de aproape întreaga chestiune a dezbinărilor noastre, de a vedea întrucât poate fi vorba de „două grupări” și de ambiții personale, de a cunoaște prin sine însuși întreaga problemă.

În asemenea caz, suntem siguri, că mulți dintre domnii cari la București se miră de frământările noastre, vor pierde din siguranța și din suficiența cu care obicinuesc a le trata, vor vedea că este poate vorba de chestiuni, cari privesc condițiunile de existență ale vieții românești de aci și că lupta aceasta este o datorie.

Ei bine, o asemenea sfortare așteptăm dela frații noștri de dincolo, mai bine zis dela îndrumătorii lor și nu ironii și observații de ordin estetic, cari pot fi cel mult o necuviință, când se exercitează asupra unei lupte privitoare la interesele de viață ale neamului...

Oamenii din fruntea partidului național care au găsit necesar să pornească această luptă și-au dat perfect socoteala de toate urmările ei.

Nu fără chibșuală au pornit la această luptă de apărare a organizațiunii partidului național, amenințat în existența sa ci dupăce s'au convins că partidul merge de râpă din cauza cător-va interesați și vanitoși și că fără de această luptă perderile neamului ar fi incalculabil mai mari...

Este dar lucru elementar ca frații noștri care se interesează de afacerile noastre mai întâiu să caute a le cunoaște. Și tot așa de elementar este că dupăce le vor fi cunoscut să-și spuie părerea de partea cui cred că este dreptatea.

Dacă nu fac aceasta suntem în drept a crede că pricina nu este aceea că s'ar teme să nu invenineze lucrurile, ci este faptul că nu voesc să-și impuie încordarea, în totdeauna penibilă, de-a cunoaște un lucru bine și că prefera superioritatea cu mult mai eficientă de a da lecții, ascuzându-și lipsa de interes și de pricepere sub masca imparțialității.

Dar să ne punem și pe alt teren și să discutăm motivul lor, acela pe care-l invoacă, spre a nu se rosti.

Anume că nu doresc să invenineze lucrurile.

Dacă frații noștri doresc, ca aceste certe să dispară și trebuie că doresc aceasta, de vreme ce ni-o repetă la fiecare ceas, apoi ce mijloc găsesc dânsii, că trebuie admis spre a le face să înceteze?

Chestiunea este simplă.

Un grup de bărbați, unii tineri, alții octogenari, din anumite motive au găsit de cuviință că partidul național nu promovează destul de bine interesele naționale și pe această temă luându-și titlul de „tineri”, au pornit o campanie de distrugere, spunând că partidul trebuie priment.

Această pretenție de a primeni partidul nu și-o legitimează nici pe vre-o tactică nouă, sau pe vre-un program de soluții noi străine de cele ale comitetului, nici pe pretenția, că primenitorii sunt mai activi, mai energici și mai practici decât actualii conducători ai partidului.

Dacă un asemenea program sau tactică nouă, ar exista, ea s'ar discuta și atunci firește discuția ar rămânea în limite pur principiare.

Dacă persoanele lor ar fi mai indicate din cauza capacității, atunci s'ar cumpăni faptele și s'ar vedea cine e mai capabil.

Ei vin însă, numai cu acuze de ordin general, cu bănueli, cu insinuări și ori de câte ori voesc să precizeze ceva nu aduc decât calomnii.

Ce să facă partidul național în fața unei asemenea acțiuni continue care îl slăbește?...

Partidul le spune:

Dacă voi sunteți cei mai capabili, dacă programul vostru este cel mai bun, spuneți faptele voastre mari făcute pentru neam, discutați soluțiile voastre superioare și așteptați până la conferința națională, care vă va alege pe voi în locul celor de azi...

Când nu vor să înțeleagă și continuă campania ce este de făcut?...

Poate să se lase acest partid cu totul discreditat în fața poporului, lipsindu-l astfel de singurul organ, care canalizează energia națională și dirigează rezistența în lupta de desființare ce ni-se poartă de dușman?

Și dacă nu, atunci cum rămâne cu apelurile voastre la împăcare? Ce fel de împăcare?

Cum voiți iubiți frați ca să înceteze lupta dintre „cele două grupări”?

În definitiv în aceste neînțelegeri „dintre cele două grupări” una trebuie să aibe dreptate de vreme ce neînțelegerile lor sunt ireductibile.

Și atunci cum voiți d-voastră că cearta să înceteze altfel decât prin presiunea opiniei publice asupra aceleia dintre „grupări” care este pe calea răului?

Lucrul este simplu, că atâta timp cât cel păcătos se simte tratat cu blândețe de opiniunea publică el nu va înțelege...

Și în acest caz oare nu sunteți vinovați domnia-voastră toți cari pretindeți să îndrumați opiniunea publică de astăzi lăsând viitorului, dupăce dezastrul va fi consumat, judecata de a se pronunța?...

Iată de pildă a fost aci un Mangra, a fost un Slavici au fost și alții, dacă ar fi avut acești oameni și astăzi un organ înscinat în opiniunea publică cinstită care să le ia apărarea pe față și dacă d-voastră cei din România în loc de a vă fi rostit cum v-ați rostit, ați fi rămas în expectativă, oare nu ar fi durat ani de zile desbaterea între grupul trădătorului și partidul național român și oare nu ne-ați fi sfătuit de

trei ori pe fiecare zi să ne împăcăm, să punem capăt „desbinărilor“?...

Noi nu ne temem de judecata românilor de bună credință ci de ignoranța lor...

Frații noștri trebuie să înțeleagă că atâta timp cât opinia publică cinstită nu se manifestă energic împotriva celor păcătoși un proces ca acesta nu se poate isprăvi.

Căci aici e vorba de existența partidului și când lațul perfidiei stă să răpuie viața omului cinstit care se zbate, zădărnice îi strigi tu de pe fotoliul tău de digestie să se împace. Tot ce poți face atunci este să-i sări în ajutor.

În privința aceasta presa de dincoace de munți s'a rostit de mult.

Rândul este al fraților de dincolo. Dacă dnia lor vor să aducă într'adevăr liniște aici, să deschidă ochii să vadă de partea cui stă adevărul și să se pronunțe.

Dacă nu voesc să-și strice propria liniște pentru a lua osteneala cerută de a cunoaște cum stau lucrurile cel puțin să ne scutească de considerațiile estetice cu care intervin în discuție și de lecțiile ce le administrează.

Când edificiul partidului național e în joc, va recunoaște credem ori și cine că, dacă e regretabil să nu-i poți sări în ajutor, e crud să acuzi pe acela ce i-a sărit, că nu e în mânuși și frac.

Politica papei Leo XIII. *Lumina viitoare va apare mult amintita broșură care tratează politica papei Leo XIII de pe timpul lui Galimberti și Rampolla. Broșura tratează politica bisericească de pe timpul luptei culturale și după aceasta. Tot aci vor fi publicate multe alte importante acte ale sfântului scaun despre tratativele urmate cu guvernul prusiac în chestia abrogării legilor din Mai precum și despre atitudinea prințului Bismarck în chestia romană. În carnetul său Galimberti a descris convorbirile din 1887 și 1888 avute cu Bismarck în chestia romană. Într-o convorbire Bismarck a declarat, că sfântul scaun n'ar câștiga nimic prin prăbușirea triplei alianțe, fiindcă alianța dintre Italia, Austria și Ungaria este o chestie vitală pentru ambele monarhii, iar Austria și Ungaria de bună seamă vor rămânea credincioase acestei alianțe. Mai întâi trebuie să trăești și numai apoi poți să fi catolic.*

Framântările politice din Turcia. Guvernul turcesc a mai adunat 3000 de jandarmi la Constantinopol. Hilmi pașa a declarat unui ziarist, că în cazul când articolul 35 va fi acceptat și camera va fi disolvată, noile alegeri vor fi sângeroase. Dacă articolul 35 va fi însă acceptat și disolvarea camerei se va amâna, lucrurile se vor aranja cum e mai bine.

Deputații greci, bulgari și armeni au schimbat cu deputații partidului înțelegerii liberale semnăturile protocolurilor înțelegerii, prin care liberalii primesc toate condițiile creștinilor, cari intră astfel în mod oficial în partidul înțelegerii liberale.

O știre primită din Constantinopol de „Politische Correspondenz“ din Viena anunță, că în cererile conducătoare ale comitetului „Uniune și Progres“, se consideră ca un lucru absolut sigur apropiata disolvare a camerei.

Sultanul nu era la început partizan al acestui plan; acum însă el a fost câștigat pentru ideea disolvării parlamentului, de oarece a ajuns la convingerea, că actualul parlament popular e în multe privinți o piedecă pentru liniștita dezvoltare a vieții publice.

Senatul a aderat și el la această părere.

În cererile comitetului se crede deci cu siguranță, că disolvarea camerei va fi un fapt îndeplinit până la c teva zile.

Situația în Persia. Guvernul persan a hotărât să dea iar șahului Ali un apanaj anual cu condiția ca să părăsească Persia pentru totdeauna.

Anglia temându-și interesele sale prin schimbările zilnice ce se ivesc în chestiunea persană a luat oarecari măsuri ca să poată răspunde eventualelor. Până acum ea nu s'a hotărât să trimită vre-o expediție în Persia, dacă însă situația nu se va îmbunătăți, Anglia nu va întârzia să intervină cu armele.

În urma incidentului întâmplat pe drumul comercial ce duce spre Siras, păzirea pozițiilor englezești e foarte mult reclamată. Chestiunea intervenției armate a Angliei e la ordinea zilei atât în Londra cât și în Calcuta.

Violente atacuri contra lui Sir Edward Grey. Ziarul „Daily News“ din Londra publică un articol extrem de violent împotriva ministrului de externe sir Edward Grey, pentru că acesta păstrează tăcerea asupra politicii rusești în răsăritul Asiei și în Persia.

Ziarul condamnă în modul cel mai energic această atitudine și o compară cu atitudinea lui Grey față de Germania, care a fost foarte aspră deși cu totul nemotivată, apoi încheie cu observația că sir Edward Grey ca ministru de externe e o nenorocire.

Scrisoare din Cernăuți

Din însemnările unui cronicar.

Anul 1911 pleacă dela putere. Șiragul celor douăsprezece luni s'a încheiat. Ce-i un an, vor zice mulți. Da-i foarte adevărat. Un an însemnează foarte puțin în dezvoltarea unui popor.

Dar nu-i peste puțină, să credem, că în cursul acestui timp scurt n'a fost frământat neamul nostru de multe idei, cari au înlăturat sisteme, au creiat noi directive, cu un cuvânt au zdruncinat societatea românească din temelie.

Tocmai acest an (1911) a fost pentru noi bucovinenii un an de sbucium, de grele încercări, de lupte fratricide din cari am scăpat nevătămați, o spun fără să exagerez numai prin minuni. E greu să reduci la un simplu articol de ziar mișcarea politică, economică, socială, culturală etc. a românilor bucovineni, ce începe în cadrul celor 365 zile. Voiu căuta totuși să dau o schiță cât se poate de exactă a evenimentelor mai marcante din anul expirat. Am de rezolvit o problemă foarte grea, voind, să păstrez în orice privință nepărtinirea. La caz contrar șirele mele fără înțeles clandestin mi-ar putea aduce fără întârziere banalul nume de „calomniator“, defaimator etc. Declar, că nu voiu face nici o critică, ci din contră voiu căuta să dau o iconă clară și corespunzătoare adevărului și dreptății a tuturor lucrurilor însemnate.

De bucuriile și serbările de cari am avut parte aș voi să scriu în termeni lungi și elogioși, iar despre durerile și neînțelegerile noastre numai în treacăt, căci aceste din urmă umplu pagină tristă și rușinoasă din istoria neamului nostru. Un an mai furtunos cred că rar o să fie. Legi noua au intrat în vigoare. Noua lege electorală formulată în așa fel, încât am ajuns o majoritate predominantă în catastrul național a împins pe mulți corifei nașionali și diletanți în politică după mandate, ca să-și satisfacă pe deplin dorințele lor subtile. Ceata pornită încă înainte de aceea de „Revista Politică“ din Suceava a devenit tot mai vehementă și a lăsat urmări destul de grave pentru interesele obștei. A urmat scandalul din dietă, în care și-au aruncat unii deputați români fără jenă în față cele mai rușinoase vorbe, făcându-se de râsul deputaților străini.

Cu mult înainte încă se svonise de fatala catastrofă, ce vor îndura-o miile de țărani din cauza Centralei. Dar mulțumită stăruinții neobosite a unor bărbați cu dragoste de neam și popor, zic popor, am scăpat de prăpastia amenințătoare.

Chiar și elementele s'au răsboit cu neamul nostru. Ploile torențiale au scos râurile din cursul lor obișnuit și au inundat câmpuri, au distrus poduri și șosele și an nimic puținul avut al atâtor țărani nevinovați. Pagubele au fost enorme.

Dar și-a fost și trecerea la cele eterne a unor bărbați marcanți, cari au servit ani de rândul cu dragoste și abnegațiune interesele neamului.

La toate acestea se mai adaugă și crima unor oameni fără scrupul și ambițioși, de a introduce la liceul din Suceava în locul portului național al elevilor români o uniformă ridicolă. Protestările contra acestei atac nemai pomenit s'au ținut lanț și cei cu mîșca pe căciulă și-au pus pofta în cui de a reforma Bucovina.

Ca toate împrejurările vitrige, cari în aparență păreau a înăuși orice viață națională și culturală pe plaiurile bucovinei am avut parte de momente solemne, de zile de sărbătoare și înălțare sufletească, cari ne-au făcut să uităm pentru câteva clipe de medii răutăcios, din jurul nostru.

În timpul când sufletele erau mai agitate ca oricând a sosit spre bucuria tuturor trupa lui Liciu. Ciclul reprezentațiilor teatrale date în centrele românești din Bucovina sunt cea mai bună dovadă că ne-amai fost rămas vreme, să ascultăm și pe reprezentanții artei naționale din București, după ce ne înfășurăm sufletul cu agitații pe la alegeri.

Ca grandioase manifestări poate fi privit congresul învățătorilor la Rădăuți și adunarea preoților la Cernăuți, cari s'au luat soluțiuni destul de serioase și de interes general.

Dar și statisticile eșite în 1911, la cari au cooperat și factorii competenți ai cauzei noastre naționale au dat un rezultat destul de favorabil. Amintesc de catalogul național, în care am dobândit o majoritate vărsitoare și recenzământul, după care am ajuns cifră frumoasă de 273.204. Fiecare om inteligent va să ce însemnătate au aceste cifre moarte pe hârtie întru românii din Bucovina pe terenul politic.

Important a fost și meetingul bisericesc — asupra căruia au fost deosebite păreri — în care s'au hotărât lucruri lajnice pentru păstrarea caracterului național al sericii noastre atacată zilnic de ruteni.

Bucovinenii au înțeles de datorința lor, să participe și la manifestările fraților din Regat. La serbările „Ligei Culturale“ din București a condus neobosita societate științifică „Doina“ peste 1000 țărani, a căror port băndru și număr extraordinar de mare a stârnit mte senzație între românii adunați din toate unghiurile.

Cotidienele capalei le-au consacrat articole frumoase. Studentimea română bucovineană a luat parte la jubileul universității din Iași și la desvălirea bustului lui Eminescu la Galați.

Intercalez aci și ceva despre deschiderea de școli particulare în comune mixte, în cari elementele românești se prd în oceanul slav. Deschiderea acestor școli a fost o încercare în ora 12 de a smulge din gharele străinismului, pe cei ce țin cu orice preț la mba și obiceiurile strămoșești. Ca semn, că se întee în aceste timpuri grele și necesitatea unei jase mijlocii s'a ridicat și sfântit „Internatul meseriașilor“, în care vor fi crescuți în spirit național viitorii comercianți români.

Aci aș putea, să închei. N'am altă dorință mai ferbinte, decât ca zori unui viitor mai fericit să apară cât mai curând pe plaiurile țării fagilor.

Un an s'a sfârșit și n' am tot suntem resvrățiți și despărțiți în multe tabere fără conducător. Se pot oare realiza cererile alevromânilor din Bucovina în alt mod, decât prin solidaritate? Pot conduce carul națiunii mai mulți cărmaci? N'avem lipsă de un for competent, are să-și spună verdictul său în chestii vajnice ale neamului? Memnirea noastră e, să ne sfădă ca țiganii?

Anul 1912 e o pagină curată pe care-și va permite cronicarul la zile rari și zile de orgie însemnările sale despre lucruri și întâmplări, pe cari le-a observat bine prin priza adevărului. Dorese, să înregistrez numai fapte mbucurătoare, cari ne înalță și ne dau putere derezistență, nu însă ură și invidie personală, cari n' înjosesc și ne slăbesc.

Deci să urez de anulnou: „Solidaritatea tuturor românilor de bine. Iainte cu puteri unite contra dușmanilor noștri întru păstrarea limbii, legii și moșiei strămoșești!“

Correspondent.

— Ziarul „Românul“ se află de vânzare în București la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și zice, — Calea Grivița.

Anul 1911 în România

București, 27 decembrie.

Este un obicei foarte bun al ziarelor din apus de a face, la sfârșitul fiecărui an, o reprivire asupra evenimentelor mai importante din anul ce s'a scurs. În acest obicei găsim nu numai plăcerea omenească de a ne reaminti momentele trecute, ci în același timp preocupatiunea practică de a scoate din întâmplările din trecut învățătură pentru viitor.

Presă noastră a adoptat și ea acest obicei și nu facem decât să ne conformăm și noi lui și încă cu plăcere, când recapitulăm prin aceste rânduri evenimentele politice mai importante dela noi din 1911, an, care acum aparține trecutului.

*

În România anul trecut a fost caracterizat prin lupta dintre partidul conservator care se află la putere și opoziția liberală și conservator-democrată.

Partidul conservator a venit la putere la 29 decembrie 1910, deci tocmai acum un an, după retragerea cabinetului liberal Brătianu. Compus din elemente de elită și decis a da țării o guvernare solidă și legală, guvernul de sub conducerea d-lui Carp a fost salutat cu încredere de o mare parte a opiniei publice. Lupta în alegeri între partidul conservator și opoziția unită liberalotakistă a fost îndârjită. Ea s'a sfârșit cu victoria guvernului.

Sesiunea de primăvară a noului parlament, în care conservatorii dispun de o majoritate compactă, a trecut fără ca să se voteze legile importante, pe cari guvernul le promisese în apelul său către alegători, în ianuarie. Discuțiunile pur politice au ocupat această sesiune, rămânând ca reformele economico-sociale și reforma administrativă să fie votate în sesiunea de toamnă, care se deschide în fiecare an la 15 noiembrie.

D'abea instalat la putere partidul conservator a întâmpinat multe dificultăți din partea celor două partide opoziționale, conduse de domnii Ionel Brătianu și Take Ionescu. Un conflict mare a izbucnit între partidul liberal și guvernul dlui Carp din cauza chestiunii noii societăți pentru construirea de tramvae în București. Consiliul de ministri în urma propunerii dlui ministru de interne Marghiloman a anulat statutele noii societăți, motivând acest act prin o acuzare ce a ridicat contra fostului guvern liberal: că ar fi angajat comuna București într-o combinațiune prin care este păgubită.

Vacanța de vară a întrerupt campania ce aceste partide o duceau unul contra celuilalt. La redeschiderea parlamentului conflictul a re izbucnit între cele două partide și de astădată partidul condus de d. Take Ionescu a dat sprijinul său întreg dlui Ionel Brătianu. Discuțiunile asupra chestiunii tramvaelor au fost foarte aprinse atât la cameră cât și la senat, unde opoziția dispune de un număr mai mare de membrii. Din nefericire nu s'a putut ajunge la nici o înțelegere și la nici o soluțiune măcar provizorie în chestiunea tramvaelor. Din potrivă conflictul a devenit din ce în ce mai acut între opoziție și guvern.

Cabinetul Carp era preocupat, în timpul acestui conflict, să pregătească și să

realizeze acele reforme pe cari am văzut că le-a promis țării în apelul său către alegători. Aceste reforme sunt: O nouă împroprietărire a țăranilor prin vânzarea bunurilor de mână moartă, o nouă lege a meseriilor, o lege sinodală, modificarea legii patentelor, scutirea de impozite a venitelor fonciare mai mici de 300 lei, o nouă lege înaintărilor în armată, etc. Aceste reforme cari au fost aproape toate votate de ambele corpuri legiuitoare sunt menite a consolida ordinea în stat și a veni în ajutorul claselor sociale sărace. Marea reformă administrativă, prin care țara va fi împărțită în regiuni (un fel de gubernii) în cap cu „directorii regionali“ n'a fost încă adusă înaintea reprezentanților națiunii.

Ca o lovitură neașteptată a venit, în timp ce partidul condus de d. Carp era preocupat cu aceste reforme, retragerea opoziției din parlament. Toți deputații și senatorii liberali și conservatori democrați și-au dat demisiile din scaunele lor. Șefii acestor două partide au dat semnalul pentru o campanie extraparlamentară violentă contra guvernului. Această campanie a și început.

Aceasta este situațiunea în care se găesc partidele de guvernământ. Lupta dintre ele este îndârjită, dar cu toate acestea ele nu pierd din vedere *binele întregii țări* și aceasta luptă este și ea o expresiune a preocupărilor continue pentru progresul general.

*

Din punct de vedere economic și financiar anul 1911 a fost un an bun. Recolta a fost satisfăcătoare, tranșaciunile comerciale s'au înmulțit, asemenea și traficul de mărfuri.

În viața culturală a acestui an, în țară, s'au relevat două momente mari: Serbările jubilarie ale universității din Iași și serbările Ligei culturale. Anul acesta s'au împlinit 50 de ani dela înființarea primei universități românești. În viața unui popor așa de tânăr politicește și culturalicește această jumătate de secol de viață a universității din Iași înseamnă mult. Tocmai de aceea suveranul țării și guvernul au voit să dea acestei mari serbări o splendoare deosebită. Zilele dela Iași au fost înălțătoare. Ele ne-au întărit și mai mult credința că neamul nostru are un viitor strălucit.

Serbările Ligei date în septembrie în parcul Carol din București au atras în capitala țării zeci de mii de români — mai cu seamă țărani — din țară și de peste hotarele României. Bucureștenii dispăreau în marea provincialilor, a românilor din Bucovina și din Ardeal. Am putut să vedem neamul românesc aproape întreg reprezentat la serbările Ligei. Puteai să vezi cele mai diferite costume naționale: olteni cu cămașa lungă, moldoveni cu cojoace, bucovineni în portul lor tipic ucrainez, ardeleni în costumele cari se poartă la Săliște, pe câmpie sau în codrii. Forțele vii ale provinciilor românești s'au revărsat ca o invaziune asupra metropolei, ca o infuziune vitală.

Serbările acestea au o deosebită importanță națională fiindcă pe de-o parte dau prilej țăranimei noastre și claselor mai sărace să cunoască mai de aproape capitala țării și fiindcă, pe de altă parte aduc pe românii de sub stăpânirile străine în atingere cu românii din regatul liber. În chipul

acesta se făurește *unitatea culturală* care se vorbește așa de mult de un încoace și care trebuie să fie idealul *cel mai apropiat* al nostru.

Mișcarea literară a fost și ea destul de puternică. Anul acesta ne-a adus o mulțime de piese de teatru noi, cari, în parte, s'au și jucat la teatrul național. A apărut, la sfârșitul anului, o nouă revistă literară în București, s'au tipărit mai multe volume de romane, poezii și impresiuni. Viața literară la noi devine din ce în ce mai intensivă.

*

În rezumat anul 1911 a fost un an bun pentru România. Nici o nenorocire, nici o catastrofă națională nu ne-a ajuns. Țara înaintează cu pași siguri pe calea progresului. Am făcut sacrificii mari spre a ne creia o armată puternică și bine echipată. Trei sute de mii de soldați viteji, admirabil instruiți și înarmați așteaptă semnalul spre a pleca la luptă acolo, unde va fi nevoie. Onoarea armelor române și prestigiul țării sunt asigurate.

De aceea România nu este îngrijată acum când situațiunea internațională s'a agravat și când *războiul* amenință a izbucni. Conștiința pe deplin de forțele noastre politice și militare, având simpatiile fraților noștri de peste hotare, privim cu încredere în viitor. Suntem o țară nouă și un neam tânăr, în desvoltare. Forțele noastre vor *trebui* să se desfășoare, piedecile cari ni se pun de străini vor trebui să se sfărîme și victoria deplină va fi a noastră.

Scrisoare din Viena

Anul nou nemțesc și Crăciunul românesc în Viena.

Anul nou nemțesc în Viena e ceva mai cu șic, decât în alte orașe. Cetățenii, mai des cei tineri îl așteaptă cu mare nerăbdare. Nu numai pentru că aduce cadouri și gratulații „la mulți ani“ ori cum e obiceiul pe aici „Prosit neu Jahr!“ ci și pentru că procură și altfel de distracție și bucurii. Cu deosebire sara de anul nou e foarte interesantă. Și pentru un străin, care petrece iarna la Viena și nu rămâne aci la anul nou, e tot atâta cât a merge la Roma și a nu vedea pe papa.

În sara de anul nou circulațiunea e neobișnuit de mare. O parte din cetățeni și nu puțini din cetățenii universității grăbesc spre centrul orașului. Poliția — acești beamteri credincioși și superbi ai Austriei — e concentrată, mama focului, parcă ar fi înaintea unei revoluții. Cu aceștiia nu ieși la margine dacă greșești. Totuși dacă, câte un cetățean universitar, dinadins, îi întrebă câte ceva, de exemplu: *Küssen darf man schon?*, atunci, ex offo răspunde afirmativ și zimbînd, spre satisfacțiunea deplină, a întrebătorului, care mulțumindu-i pentru clarificare îi dorește totodată și un *Prosit neu Jahr!*

Iată biserica sfântului Ștefan! Sunt 12 fără 10 minute. Emoție la culme! 12 fără 2. 12 fără jum. de minută. Când sfântul Ștefan sinitru mezul nopții bate, adevărat nu poți zice chiar sinitru ca la San-Marc, din Veneția, căci aici e un potop de lume, care vorbește, râde, gesticulează nu-și mai încapă în piele, când deci a bătut 12 o un chiot general, o hucurie nespuse de mare, parcă fiecare a câștigat la loterie premiul prim! 1912 o reluat în mod grandios de poporul suveran. Batisetele falfăie de pe balcoane, fluturate de mâni gingașe, cilindzele se ridică — în vînt, o ploaie de flori, serpentine, și de confetti cade de pe la ferestre.

Pe trotuar tinerii poftesc domnișoarelor ori *Prosit neu Jahr*, imoțindu-l repede de un sărutat, fără de care această gratulație, nici nu ar fi valabilă. Acum nime nu te ia îndeșert pentru așa ceva, căci dela aceasta își deduce fiecare norocul. Și ce mai an păcătos ar fi atunci, când protopo-

pul acesta de tineri ar trece nepăsători pe lângă pușorul mamei!..

La câți-va pași un cetățean universitar predă un buchet de flori unui inger cu ochi albaștri. În el s'a strecurat din întâmplare un bilețel: Ești cea mai dragă! vinează din câte ochii mi-au văzut. Te rog nu mă lăsa cu inima sfâșiată, ca să te pierd pentru veșnicie — în haosul acesta. De mii de ori te rog răspunde-mi.

Vai de mine! Dacă e cea mai dragă și de mii de ori o roagă, atunci mai poate ea rămânea cu inima împietrită? Nu! Și frumoasa vinează, generoasă îi răspunde scurt... laconic... „Voiu lua parte la petrecerea din atâta și atâta ianuarie...“ Dictum-factum. În fine, dacă ai părăsit districtul prim și ai apucat la dreapta, cătră „Arcaden“ — te împiedeci pe la toate stațiile de tramvaiu, de cumetrie în voie bună, de cetățeni turmentați toți și de tineri cari-și poftesc mult noroc. Li vezi cum se obârc prin tramvaie și o iau razna, căci de ajuns acasă nici n'au ambiția să ajungă până dimineată și cu călători de-alde ăștia te-ai tot duce, chiar și până la Polul-nordic.

Dar a trecut și noaptea de anul nou, ca multe altele, rămâie deci cu bine!

Crăciunul românesc, deși departe, în străini, totuș românii de aici l-au petrecut destul de bine. Convenirea a fost la „Arcaden“, unde un cor compus din câțiva domni și un dragălaș buchet de domnișoare, a cântat colinde românești, cari au plăcut foarte mult, făcându-ne să simțim mai bine farmecul sărbătorilor românești.

Părintele dr. V. Cioban a ținut o frumoasă cuvântare, arătând însemnătatea învățăturilor religioase, iar d. președinte al „României June“, A. Voitschi, a mulțumit în numele tinerimii, doamnelor române din Viena și îndeosebi nobilei d-ne Florica Gramatovici pentru generositatea ce-au avut-o de a procura cu pomul de Crăciun, bucurie și veselie acelor, cari departe de căminul părintesc au petrecut Crăciunul în Viena. Apoi a urmat petrecerea cu dans. Țin să amintesc și aceea, că doamnele și domnișoarele pentru a da un caracter și mai românesc acestei sărbători, s'au prezentat în frumoase și pitorești costume naționale.

N. Sc. St. Dela Mercina
cand. med.

Cooperativa la noi

Ideia cooperativei la noi s'ar părea, că de loc nu e nouă. S'au ținut atâtea conferințe, s'a scris așa de mult la gazete, ba în câteva ținuturi românești s'au și pus la cale câteva așa zise însoțiri sau tovărășii. La orice întâmplare însă, că în raport cu vorba multă și cu scrisul la gazetă și mai ales dacă vom socoti greutățile pe cari trebuie să le întâmpine plugarul nostru lipsit fiind de organizația aceasta economică, apoi putem zice, că numărul tovărășiilor noastre e desparent, rușinos de mic. Va să zică poporul românesc din Ungaria e lipsit și azi când scriem anul 1912 de organizația aceea puternică economică, care se numește cooperatie și care azi a pătruns nu numai la toate popoarele din Europa, ci a trecut și peste mare la rasele galbine cari sunt mult mai rămase ca noi atât în ce privește civilizația, cât și în ce privește cultura.

Până azi avem cu totul abia vr'o 40—45 de însoțiri, cele mai multe sunt însoțiri de credit, câteva pentru valorizări și vr'o 3—4 însoțiri economice-comerciale.

Atât cele de credit cât și însoțirile de altă natură nu sunt puse însă pe o bază curat cooperativă: Tovărășiile ce le avem am putea zice sunt un fel de amestecătură, care samănă mai mult a societăți pe acții ori societăți speculative. Așa de pildă la însoțirile noastre nu se prea face deosebire între membrii și nemembrii, pe când principiul cooperativ dictează, că tovărășia să lucreze numai cu membrii ei.

Insoțirile noastre de credit lucră cu excepția a lor 4—5, aproape numai cu schimb pe când idealul băncilor sătești e ca tot membrul să-și aibă contul său curent. Cambiul care absolute nu e pentru țaran n'are loc la însoțirile de credit sătești. Pe când tovărășiile moderne își extind cercul de activitate numai peste o comună, cel mult două, pe atunci ale noastre își extind sfera de activitate peste 5—6 eventual și mai multe sate. Astea sunt tot atâtea defecte, cari dau un colorit palid, bolnăvicios sistemului cooperativ.

Ce urmează de aici? a) că ideea, principiul sănătos al cooperativei e necunoscut la noi, sau în cazul cel mai bun e rău înțeles; b), sau apoi „cooperativa nu e potrivită pentru poporul nostru, întru cât țaranul nostru nu e destul de copt pentru cooperatie“ și chiar de aceea fruntașii noștri bine chibzuind lucrul n'au grăbit a introduce cooperatia la satele noastre.

— Părerea asta a dona, am avut onoarea să o aud adesea dela bărbați de ai noștri, cari în samnă mult în viața noastră românească și dători de ton în cele economice și financiare, chiar de aceea stăm puțin la părerea asta.

Oare într'adevăr cooperatia să nu fie potrivită pentru țaranul nostru și dacă nu e potrivită ce ar fi cauza? Ar putea fi trei cauze: a) s'au că poporul nostru e un popor rău, neasociabil, neascultător la glasul aceluia, cari îl conduc și îi vreau binele; b) s'au apoi, că conducătorii poporului nostru n'ar fi în stare să țese și să conducă firul cooperativei la satele noastre; c) s'au apoi împrejurările economice a plugarului nostru sunt cu mult mai favorabile decât să reclame cooperatia.

— Dacă vom lua pe rând cele trei cauze, vom vedea, că nici una nu stă: Poporul nostru e un popor bun, aplicat să se întovărășască unii cu alții; iar ce privește civilizația, să nu fim nemo-dești, dar țaranii noștri sunt mai emancipați cu mult azi, de cum au fost nemții acum 60 de ani, când au înființat Reiffeisen, cele dintâi însoțiri.

Inteligenții noștri, conducătorii poporului nostru, aceia, cari au la inimă bunăstarea săteanului nostru, sânt totată de inteligenți și de culti, cu aceeași școală, ca și a nemților, nu de acum 50 sau 60 de ani, ci ca și cei de azi.

Imprejurările economice ale țaranului nostru, durere, sunt cât se poate de critice. Sunt cu mult mai rele, ca a nemților pe la anii 1850—2. Ceteșc în cartea lui dr. Fsas-bender (Reiffeisen în seinem Leben, Denken und Wirken), că ceace l-a îndemnat pe Reiffeisen să se ocupe și să scoată la viață cooperatia la sate a fost cămătoria mare la care cra expus țaranul neamț. „De timpul lui Reiffeisen“ (zice acelaș autor) țaranul era pungășit atât la creditul bănesc cât și la mărfuri cu 40 proc. uneori cu 50, ba chiar și 60 proc.“ Păi, ce să zicem noi atunci. La noi se lucră și azi cu 100 de proc. Oare câte procente să zicem că ia acela, care prin iunie, iulie cumpără mustul țaranului din Ardeal cu 1'60 cor. de ferie, iar prin octomvrie îl vinde cu 4 eventual și 5 cor. feria. Ori cu câte proc. să zicem că-l pungășim pe bietul țaran atunci, când îi dăm cucuruz primăvara și toamna îi luăm tot după donă ferdele trei. Și cazurile astea nu s rare. Astea sunt mizerii pe cari numai cooperatia le poate alunga dela satele noastre!

Cauza, că cooperatia a pătruns așa de puțin și într'o formă bolnavă la satele noastre e după părerea mea, că noi nu știm să fim așa de harnici, așa de idealisti fuță de poporul nostru!

Noi am făcut și facem și azi multă vorbă, dar când e vorba de fapte, mai ales de fapte cari ne-ar costa oboseală, atunci nu ne prea îndemnăm. Atunci spunem că nu se poate, că e greu, că nu succede. Iată de pildă ideia însoțirilor, cu ajutorul căreia au făcut minuni alte neamuri pe terenul economic, la noi e în primele faze ale dezvoltării. Păi de, la cooperatie trebuie multă oboseală, multă responsabilitate chiar. Iar răsplată de cea, care zărie puțină. În schimb cooperatia aduce conducătorilor multă răsplată morală, dar asta singur nu ne mulțumește.

Ne plângem zilnic, că prea au umplut străinii satele românești, și că prea îngrășăm și umplem buzunările multor perciunați. Asta-i drept! D'apoi ce le stă în cale preoților și altor fruntași dela sate, ca să nu poată organiza țărănimea în tovărășii pentru valorizări ori procurări în comun. Cu ajutorul acestor însoțiri țaranii dintr'o comună ar put-a să ajungă la mărfuri și bune și mai ieftine. Așa de pildă într'o comună mai mărișoară țaranii au lipsă la primăvara de 30—40 măji metrice de diferite specii de sămânță (lucernă, trifoi, mazărice, mohor, napi). Cantitatea asta destul de mare și ar putea-o aduce cu ajutorul însoțirii direct dela firme mari, cu mult mai ieftin, ca azi, când sunt siliți bieții plugari să și-o cumpere dela oraș de unde i-se nimerește.

Năcazul cel mai mare, care împedecă cooperatia la noi e, că prea s'au înmulțit băncile românești în forma de societăți pe acții și în serviciul băncilor sunt angajați aproape toți aceia, cari ar fi chemați să lucreze pentru cooperatia la sate. Unii sunt interesați ca acționari mari, alții sunt în direcțiune ori comitetul de revizie alții nu sunt dar aspirează și iară alții și aceștia sunt cei mai mulți sunt agenți ori cei, cari recomandă clienții la bănci. Oficiul acesta de pe urmă îl au cu mici excepții aproape toți preoții și învățătorii noștri. Va să zică tocmai aceia, cari ar trebui să lucreze să pună la cale băncile sătești, ori tovărășiile de altă natură. Să nu fiu rău înțeles băncile noastre și mai ales băncile mai mari și au rostul lor. Au fost și sunt piatra de granit, pe care am zidit și vom zidi cetatea averii noastre naționale.

Dar dacă înainte cu 20 de ani ar fi început ca să se înființeze pe la satele noastre bănci sătești în legătură cu băncile mai mari ce aveam, atunci azi am avea să nu spun prea mult vr'o 500—600 de bănci sătești, cart ar fi averea poporului întreg, iar nu numai a unora. Atunci băncile străine nu ar putea face nici o concurență băncilor noastre și iar să nu fiu prea idealist, tare puțin moșii românești ar fi legate la bănci străine și și mai puțin schimb românești s'ar afla în portofoliile băncilor străine. Dar vezi noi românii nu ne-am îngrijit și nu ne doare capul nici azi de băncile sătești, ci ne întrecem uniți și neuniți să facem câte două bănci în caracter confesional, și în cele mai mici orașe de provincie!

Iar de băncile sătești, ori alte însoțiri, unde îl luăm și pe țaranul mai sărac pătaș îl facem și pe dânsul frate cu noi, de astea nu ne-am gândit până acuma! Deși cam târziu, dar dacă totuș băncile noastre mai mari, împreună cu aceia cari conduc, și cari vreau binele țaranului nostru, ar lucra cu stăruință pentru înfăptuirea cooperativei, atunci în scurt timp ne-am putea mândri și noi, cu bănci sătești, și diferite alte feluri de tovărășii, iar starea economică a poporului nostru ar da spre bine.

Adrian Oțolu

Cel mai frumos cadou de Anul nou pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul Din cele trecute vremi, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia“ din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto poștal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.

Cartea se găsește de vânzare și la autor în Brașov (Brassó).

Pilecz Irma

atelier de corsete.

Arad, str. Deák-Ferencz 2.

Asortiment de corsete de specialitate

(calitatea cea mai bună)

executate după măsură, bandaje și aparate de răzimat drept (țitoare)

Se primesc reparații și curățiri.

— Cei din provincie să ceară inviațiuni referitor la măsură. —

In fața anului ce vine.

S'a rupt încă o filă din existența noastră, încă o filă s'a desprins din nesfârșita carte a veciniei.

In fulgerarea ei de o clipită față de nesfârșitul din care a venit și față de nesfârșitul în care a dispărut ea a purtat nr. 1911.

Câte speranțe nu vor fi stat în sufletele noara acum un an când ni s'a deschis această pagină albă a vieții noastre.

Și câte dureri care se credeau nevindecate nu au inaugurat pentru alții cu lina neagră a disperării aceste pagini.

Oare câte din aceste iluzii ar fi rămas nespulberate și câte dureri o fi rămas întregi peste un an.

Câți dintre cei cu care am deschis acum un an această pagină nu și-au încheiat cu dansa cariera lor pe pământ și câți dintre noi cei care ne bucurăm de anul ce vine cu speranțele lui vom vedea sfârșitul lui?...

Și câți dintre cei duși s'au gândit că acest an trecut este ultimul pentru dâșii?

Câți dintre dâșii în clipa în care a bătut la poarta vieții anul care s'a dus și care era ultimul pentru dâșii nu vor fi făcut planuri pentru zeci de ani înainte.

Astfel coasa timpului nemilos i-a ridicat de pe drum în culmea planurilor de viață.

Și acum când sună anul 1912 oare câți dintre noi nu vom rămâne cu această pagină albă nescrisă sau abia începută.

*

Unde sunt urmele celor duși?

Cari vor fi semnele noastre ale celor rămași după ce ne vom duce?

De câți din cei duși de pe întinsul teritoriu românesc și din pădurea milioanei de români, în acest an 1911 mai vorbim noi astăzi?...

Și totuși în acest an am avut comemorări la care au luat parte cu sufletul și cu trupul un neam întreg.

Oare de câți din cei plecați în sunete de trompete cu muzici militare și cu muniți de coroane în urma lor, ne vom mai aduce aminte peste un an?

Iar chipul omului mort într'o casă de nebuni adus la cimitir de câțiva prieteni, tot mai mult se lămurește din noaptea timpului, tot mai mult se înalță în ochii noștri până când în acest an triumfătoare s'a ridicat statuia lui Eminescu la Galați.

Tot astfel un alt învins la sfârșitul vieții sale a triumfat în acest 1911 când în grandioasele serbări jubilarie dela Iași s'a făcut strălucita apoteoză a memoriei lui Mihail Kogălniceanu.

Care să fie misterul acestei biruințe a celui nebăgat în seamă asupra celui puternic?

A celui sărac asupra celui avut?

Taina este în lumina ce o răspândești în binele ce-l faci și care rămâne după ce tu te duci...

Lutul va dispărea, dar ceea ce lutul acesta încins de flacăra sufletului său a făcut pentru alții va rămâne. Și va trăi cu atât mai mult, cu cât această lumină sau acest bine va fi mai mare.

Aceia, cari nu voiesc să se scufunde odată cu dispariția lutului în infinitul existențelor de o zi ale miliardelor cari au năzuit pe acest pământ, de acest lucru trebuie să țină seamă.

N.

Un sburător

Va rămânea de vecinic o taină sufletul omului. E poate chiar aceea dumnezeescul în el, că prins de vârtejul celor mai vițoroase lupte și izbit în vârtoarea celor mai crâncene patimi, el caută totuși, el trebuie să aștepte o clipă măcar de frumos și de lumină și de nădejduirea păcii. Și cum și-e împărțită viața și vremea vieții așa în ore și'n zile și'n ani și cum și-se fărâmă fugarnică, tu cauți răspântii de răsuflet și de odihnă, o umbră de pom, ori un loc cu izvor și înflorat par'că de nesfârșita întindere a drumului înainte, tu cauți să dormi, privitor îndărăt, o singură clipă măcar senină și luminoasă... un singur petec să-l aști al drumului bătătorit, care nu și-a lăsat nici regretul în suflet, nici praful pe ghete.

Iar cum e odăița unei redacții ca și scocul unei curbine, prin care izbește, se sbate, mugește și spumegă întreg val-vârtejul concentrat al luptelor zilei și cum tresar din ea zilnic puteri și forțe și cum fișnesc patimi și cum spumegă albe ne'implinite doruri... Tu roboți chinuit simțеști îndoit dorința, să oprești pe-un moment nebuna vârtejului și să-i amuțești pe-o clipă zgomotul și — să privești îndărăt și să ascuți...

La răspântia unui an. Vițoros. În care mâni ușuratece, ori sacrilege, ori nebune au sfâr-

șiat parecă burduful vântoaselor... de au năvălit din el toate oarbele patimi... ș'acum e spaimă și groază și peire... La răspântia anului, tu să cauți o clipă de frumos, de senin și de lumină... s'o alege pe cea mai frumoasă...

A fost la Blaj. Pe... Câmpul libertății. Și era o zi senină, frumoasă... cu soare. Și era liniște. Și pe pământ bătea numai inima celei mai mărețe și înălțătoare adunări, ce a ținut-o neamul nostru de dincoace de Carpați, dela patruzeci-și-opt încoace... Iar în văzduh tremurau în așteptarea minunei ce o să se plinească doar sufletele celorce cu șaizeci și mai bine de ani în urmă dăduseră nume sfânt „Câmpului libertății“.

Și deodată, din mijlocul mulțimii fără de număr, se desprinsese de pe pământ ușoară, o pasere măiastră, un vultur cu aripi întinse... și deodată fu sus, sus de tot, în albastrimile cerului, rotitor deasupra celor două turnuri ale catedralei, când sfintele lor cruci prinseră aurit, un mănunchiu din razele soarelui, ce sta să apună...

„Trăiască Vlaicu!... Trăiască Vlaicu!“

Iar dealurile dimprejur și malurile ambelor Târnave repetau vuetând:

„Trăiască Vlaicu!“

Da. Au fost la Blaj clipitele cele mai frumoase, cele mai senine și cu soare și numai

de nădejdea binelui pline... pe „Câmpul libertății“.

Când băiatul Aurel, al unchișului cărunt din Bințiș, feciorașul cu ochii ageri, lucitori și cumiți, crescut din suman și sarică, plutea vulturește sub cerul sfânt al „Câmpului libertății“ și ducea par'că duhurilor celor de demult trecute dintre noi, dar cari de bună seamă îl așteptau tremurătoare, în limpezimea înălțimilor, când le ducea el închinarea și mulțumita și solia noastră de bine acelora, cari prin jurământul lor pecetluit cu sânge, ni-au dobândit viitorul, pornind acum să mai bine de șaizeci de ani chiar de aci de pe „Câmpia libertății...“ da atunci a fost cea mai măreață clipă, bătuse doar în ceasul dovedirii, că oasele putrezite fără de vreme a celor ce s'au jertfit pentru noi, n'au putrezit înzadar... că libertatea țaranului român a rodit minune!

Vlaicule! tu care plutești acum poate prin văzduhurile schinteietoare de lumină ale Egiptului, a țării marilor Faraoni... peste virfurile piramidelor bătrâne de mii și mii de ani... cum privești din înălțimea senină valurile vinete ale Nilului celui cu șapte izvoare, care adăpostise odinioară în trestiașul malurilor sale pe Moise, a cărui Toiag bătuse izvorul apei din stâncă... întreabă tu înțelepciunea tainicilor sfinxi... că ce e vina că un popor care a dat dovezi de atâta putere, de atâta tărie, e osândit să mai sufere totuși... și până când va trebui să mai rabde?!

Noi îți trimitem urare de bine!

Tu ne trimite solia...

Și vino... cu cea dintâi rândonică!

Alfa.

Steaua și craii

— Articol întârziat —

De G. Stanciu, protopopul Bistriței

Minunate sunt lucrurile lui Dumnezeu! Singur o călăuză aveau neamurile păgâne, spre care își îndreptau privirile înainte de venirea Domnului, era minunata prorocie alui Balaam, care sună așa:

„Răsări-va o stea din Iacob, și se va scula un om din Izrail și va zdrobi pe domniul lui Moab și va prăda pe toți feciorii lui Sit“.

Această stea o pândiră ei din neam în neam, și la ivirea acestei stele porniră la drum cei trei craii din Arabia-Fericită: Melchior, Gaspar și Baltazar.

Și a fost minunată steaua aceasta!

Căci ea a fost de o durată scurtă, 13 zile, cât adecă au călătorit cei trei craii din Arabia și până în Viflaim, în Judea, — minunată pentru că, cu abatere dela celelalte corpuri cerești, cari sunt din materie tare, ea era frământată din aer vârtos (condensat), — ea nu era, ca și celelalte, animată de holta cerească, ci plutea în aer, — ea nu rotea jur-impresur ca și celelalte în jurul osiei, ci ținea țintă și oblu dela răsărit spre apus, unde era Viflaimul, — ea lumina, nu ca și celelalte stele, și ziua și noaptea deopotrivă, de și se vedea mai mare din cauza apropierei ei de pământ, ea era mai mică decât luna și soarele, cât timp celelalte stele toate sunt mai mari, și minunată era steaua aceasta, pentru că aci se ascundea, aci se arăta, — aci plutea înainte și se legăna,

aci se oprea și pironea locului, după cum a-decă poposeau craii, ori trudeau înainte, și pentru că cu strălucirea ei orbitoare întrecă pe toate stelele celelalte, și în urmă minunată a fost această stea cu coadă și pentru cuvântul, că ajunsă prea deasupra peșterei Viflaim, isprăvindu-și oarecum rostul de a fi și slujba, s'a ascuns și de-atunci nu s'a mai arătat!...

Așa steaua!

Și cum în vechime capetele încoronate, trebuiau să fie oamenii cei mai cuminți și învățați: preoți, meșteri de duhuri, doftori (medici), înțelepți sau filozofi, stelari, adevărați cunoscători de stele sau astronomi ș. a. m. d., — lesne au înțeles cei trei crai rostul acestei stele cu coadă, pe care o pândeau ei cu atâta zor și neastâmpăr.

Și au pornit la drum după ea.

Și trecând prin Ierusalim, au intrat ca buni vecini și colegi, să-l salute pe Irod împăratul, și să se mai oblicească întrebându-l: „Unde este nou-născutul împărat al iudeilor, că am văzut steaua lui la răsărit, și am venit să ne închinăm lui?”

„Și auzind aceasta Irod s'a turburat el și cu el tot Ierusalimul”. — „Și trimițându-i le-a zis lor: mergeți și știriciți după prunc cu deadinsul, și găsiți-l, faceți-mi de știre, ca mergând și eu, să mă închin lui...”

Steaua, care se ascunsese, cât timp au ciocnit ei pe la ușile lui Irod, iarăș s'a arătat, bucurându-se ei cu bucurie mare foarte!...

„Și” — după ce au găsit pe micul Isus — „primind răspuns în vis, să nu se întoarne la Irod, pe altă cale s'au întors în țara lor”.

Așa poartă D-zeu grije popoarelor, și așa pune conducători și semne în fruntea lor, păzându-i în chip minunat de Irozii cei fățarnici și de uneltirile lor josnice!

Unde este steaua cea minunată a românilor?

Avem noi crai, irozi, Viflaim și țară?

În aer, în toată Europa plutește miros de praf de pușcă, vechile forme, ruginitele așezăminte, pintenogul drept al celui tare sau dreptul pumnului îmbrăcat în mantaua legii, dreptul unuia față de sute și mii, drepturile câtorva sătui și îmbrăcați față de milioane de flămânzi, drepturile trântorești cu pajura moștenirii în frunte, — toate-toate aceste se clatină, pârâe și troznesc, și încep orbii a clipi după raze de soarte și cei „proști dar mulți” pretind drepturi de om, — un glas de întinerire și reînnoire aleargă dela soare-resare până la soare-apune și un suflu de viață dător văjje dealungul prin văzduhul somnoroasei și bătrânei Europe, pretinzând desgroparea drepturilor furate — și o nouă comasare a oamenilor și a lucrurilor și a intereselor.

Iată steaua noastră!

Craii?

Craii noștri sunt membrii comitetului partidului nostru național!

Irozii?

Gruparea din jurul „Tribunei”, care a răpit națiunii un an scump, foarte scump, an ce acum, când zorii creapă de-abinișorul și steaua cea minunată și mult asteptată în sfârșit s'a ivit, pretuște cu zeci de ani, — și care grupare a încercat să asasineze politicește tot ce avem mai bun și mai drag!

Deci pe „altă cale” vor ajunge aleșii noștri în „țara lor”, iar neamul la acel „vis neîmplinit, copil al suferinței” de jalea căruia ne-au răposat și moșii și părinții, — și aceasta „altă cale” este singur una:

Osânda națională.

De-alungul și de-alatul țării, în toate centrele și sătulețele, din partea cărțurilor și intelectualilor de toată starea și tagma, — o osândă lapidară și scurtă așa în jurnalele noastre:

Vot de încredere comitetului național român!

Vot de blam tribunștilor!

Afară cu „Tribuna” din casele românilor buni și politicește vârstnici!

Căci steaua neamului a răsărit, craii trudesc înainte pe drum, Viflaimul nu-i departe, și prin vis ni-s'a arătat calea cea oablă spre țara noastră!

Anul nou să ne ajute!

Sărbători fericite!

Invitare la abonament

În 1 ianuarie v. a. c. se împlinește anul dela apariția acestui ziar. Cititorii pot să-și facă acum icoană despre chipul, cum am înțeles noi rostul unui ziar politic românesc. Nu voim să fim înșine judecători.

„Românul” este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări, nici interese personale. „Românul” reprezintă exclusiv interesele partidului național român.

Era o imposibilitate, ca partidul național român să nu-și aibă organul său. Și ar fi un semn de mare slăbiciune a acestui partid, dacă ziarul, care este pus numai în serviciul cauzei naționale a neamului românesc, nu ar afla sprijin la aderenții partidului național.

Nu ne putem plânge de lipsa acestui sprijin. În decursul unui an numărul abonaților noștri atinge cifra de *trei mii*. Numărul acesta însă nu este suficient. Un ziar mare cum este „Românul” necesită sacrificii materiale foarte mari.

Comitetul național a adus sacrificiile acestea în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național român.

Redactarea ziarului s'a făcut cu cea mai mare îngrijire.

Voim să fim înțeleși de toți românii din Ungaria și Ardeal și pentru aceea grijim mai ales, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. Ținta noastră este, ca, afară de politică, „Românul” să ofere cititorilor săi distracție nobilă, învățătură în cele economice, luminare în afacerile sociale și informație despre ceace se petrece în lume.

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în această grea muncă a noastră am aflat sprijinul multor bărbați și femei distinse din viața noastră publică.

Partea politică a ziarului nostru este condusă și scrisă de bărbați, ca: d. A. D. Xenopol, dr. Iuliu Maniu, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad, Ion Gorun, dr. Victor Bontescu, dr. Ștefan C. Pop, dr.

Aurel C. Popovici, Vasile Goldiș, dr. Voicu Nițescu etc.

Ziarul nostru ține coresp. stabili în Budapesta, Viena, București, Cernăuț, Iași, Roma, Londra, Berlin, Paris și are corespondenți în toate centrele românești din patrie.

În partea literară cititorii noștri au putut întâlni numele fruntașilor scriitori români: I. L. Caragiale, Gheorghe Coșbuc, Petru Dulfu, Horia Petra-Petrescu, dr. I. Broșu, M. Beza, Al. Cazaban, Dim. Nanu și mulți alții.

Afară de foiletonul zilnic, am înființat o rubrică permanentă pentru *litere, științe și arte*, la care colaborează mai mulți distinși bărbați literați și de științe (I. Corbu, V. Gilu, dr. Al. Bogdan ș. a.). Dăm apoi regulat și *nuvele mai mari și romane*, iar dela 1 ianuarie v. se va publica celebrul roman *Suflete moarte* de Gogol.

Am dat o îngrijire deosebită *părții economice*, care este condusă de bărbați specialiști. (G. Todică, V. Madgearu, Const. Băilă și alții).

La *Cronica feminină* colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca”, „O mamă”, Neli Cornea, Aurelia Pop etc.).

Am deschis apoi în numărul nostru de duminică o rubrică permanentă de *șah*, care este asemenea condusă de specialiști.

Ne vom nuzui, ca „Românul” să ajungă în o asemenea perfecțiune, ca să suplimenteze ori-ce ziar străin și să se poată în-cuibă în toate casele românești prin înșasi valoarea sa.

În scopul acesta cerem acum la începutul anului al doilea sprijinul publicului românesc și rugăm pe toți aderenții sinceri al partidului național român să aboneze „Românul”.

Abonamentul este:

Pe un an	28.— cor,
Pe ½ de an	14.— ”
Pe 3 luni	7.— ”
Pe 1 lună	2.40 cor.

Pentru România:

pe 1 an	40 franci
pe ½ an	20 ”

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa Administrației „Românul” — Arad (str. Zrinyi nr. 1 a), iară scrisorile referitoare la partea redacțională se vor trimite: Redacției ziarului „Românul” — Arad (str. Zrinyi nr. 1 a).

Rugăm pe toți aderenții partidului național român, să inziste, ca toate casinele, restaurantele și cafenelele, cercetate de dânsii, să aboneze ziarul „Românul”.

Redacția și administrația ziarului „Românul”.

Dr. Brutus Macaveiu

medic univ. specialist în morburile femești ord. 9—11, d. a. 3—5.

Timișoara, Koskuth-tér Nr. 2, etaj. 2.

Telefon Nr. 11—68.

Litere — Arte — Științe

Răsplata

— episod din 1848 —

de Ion Gorun.

De cu seară se pornise murmur surd în tabăra zărâdenilor; toată noaptea au ars focurile și printre ele umbre se mișeau, se grupau, se resfiau și se înlănțuiau iarăș. Mocnea fierberea gata par'că în toată clipa să isbuenească.

Tribunii stăteau deoparte la sfat, înfășurați în șube, necutezând să ațâpească. Nu de teama vrășmașului ci de grija furtunii acesteia dinăuntru care creștea, și amenința să rupă iarăș orice zăgaz de ascultare și de cruțare. Sosiau până la dânsii crâmpoșii de vorbe mănioase: — Așa ne trebuie! Dacăm ascultat de domni noștri! Să-i fi dat înainte! Cu foc și pârjol! Ați văzut? Pe Căndea-l spânzurară!

Și așa era. Cei trei tribuni trimiși de Avram Iancu din Câmpeni în Zarand, găsiseră poporul pornit spre cruntă răsbunare. „Oamenii s'au ridicat de capul lor — spuneau rapoartele — și au început să dezarme și să aresteze pe familiile fruntașe cari se făcuseră urgisite prin ura către români; s'au întâmpat și excese grele pe unde românii au dat peste o împotrivire mai cerbicoasă...” Dar Avram Iancu și prefectii nu voiau excese; ei voiau război în lege. Au venit cei trei tribuni și cu greu au potolit vijelia. Alexandru Căndea într'o parte, Aviron Telechi și Ion Nemeș în alta, au strâns cetele răslețite, au ales pe cei mai hotărâți și mai bine armați, au trimis pe ceilalți acasă, au pus la adăpost familiile îngrozite de moarte și și-au așezat tabăra la Gura-Văii.

Dar acuma a început iar vrășmașul cu răsbunarea. Satele părăsite, numai cu bătrânii, femeile și copiii rămași la vetre, erau trecute prin foc și sabie, cu sălbatică turburare. Duhul sângeros potolit dintr'o parte, se deslănțuia din cealaltă.

Atunci s'a luat tribunalul Căndea numai cu șase oameni și a purces până dincolo de Hăl-măgiu, în tabăra dușmană. Să le spună să nu mai ardă, să nu mai onoare lume nevinovată, să poarte război și să dea piept omeneste și voinicește. Și nu s'a mai întors Căndea și nu s'au mai întors oamenii. Ci-că i-au dus înaintea unui copac, unde spânzura un om. Căndea l-a cunoscut; era popa Eftimie din Hăl-măgel. Și i-au spânzurat și pe ei acolo.

În dimineața brumoză de noemvrie tribunii se sfătuiau, în grea cumpănă. — N'o să-i mai putem ține Aviroane, — zise Ioan Nemeș arătând la mișuiala sgomotoasă dimprejur; eu zic să-i dăm o năvală, în numele Domnului!

Celalt rămase pe gânduri: — Mergem la moarte fără folos. Să stăm mai bine locului și s'așteptăm să coboare ai noștri din munți, să-i luăm din două părți. Au călărime și tunuri și noi n'avem decât puști și lănci...

O umbră se desfăcu din ceața dimineții, apropiindu-se.

— Iată și locotenentul; să vedem ce zice și el.

Cu câteva zile înainte sosise în tabără un ofițer în haină împărătească, însoțit de șapte soldați grăniceri. Ceruse să vorbească tribunilor și li se înfățișă cu salut militar:

— Locotenent Klima. Sunt comandat ca să vă povățuiesc în operațiile militare.

Hărtii n'avea, decât pașaportul militar. Dar tribunii știau că se trimiteau ofițeri împărătești pentru sfătuirea conducătorilor gloatelor armate, și-l primiră fără bănuială.

Locotenentul Klima se opri în fața tribunilor și-i ascultă pe rând, clipind din ochii mici

și șireți și mușcându-și mustața scurtă, neagră. Fața-i smeadă, posomorită, nu trăda nici o emoțiune, ca a unui om hârșit în treburi de astea, sau care ar fi avut de mai înainte o hotărâre luată.

— Aicea nu stăm bine, oricum, grăi apoi, cu siguranța strategului care a cumpănit bine toate. Trebuie să le dăm și oamenilor mișcare, ș'apoi avem să ocupăm o poziție mai ferită. Mi-am oehit eu locul. Să dăm comanda de plecare.

— Dar mai întâi, întâmpină tribunalul Aviron, n'ar fi bine să mai trimitem ceva iscoade înainte? Nu prea știm destule despre mișcările vrășmașului.

— Nu e nevoie acuma. Mai târziu. Insurgenții sunt încă departe; am eu știri sigure. Trimit cete de tăciunari cari pleacă și se întorc. Grosul nu se mișcă din loc. O să-i luăm acolo, la vreme, între două focuri.

Cum s'a dat comanda de plecare, mulțimea se porni vijeliosă, setoasă de luptă și de răsbunare. Locotenentul cu grănicerii mergeau înainte și în urma lor crișenii păseau voinicește, cu puștile, cu lăncile și cu desagiul pe umăr, cântându-și cântecele.

Au poposit la Târnavă, în margine de sat. — Aicea? — Aici. Tribunalii se uitară unul la altul. — Slab meșteșug ostășesc au mai învățat și cătanele astea împărătești, Aviroane — zise Ion Nemeș luându-și tovarășul laoparte. Apoi nu vezi că aicea suntem ca într'o căldare, numai buni de puși la foc? Ii vine la socoteală domnișorului, unde e sat și loc de adăpost pentru oase gingașe, trudite. Dar noi o s'o luăm în altă parte mâine când s'o crăpa de ziuă ș'o să-l lăsăm pe domnul lăitnant Klima să huzurească aici la căldură și la mămăligă cu lapte.

Dar când s'a crăpat de ziuă dimineața, era prea târziu. Țărani speriați veniseră să dea de veste că în depărtare, de pe înălțimi se vedeau venind insurgenții. Era o pădure de baionete, și se vedeau călăreți în hainele lor albastre și roșii, și se zăreau tunuri. În rânduri strânse înaintau coborând cu siguranță, ca la un loc de mai înainte hotărât.

— Klima! ziseră în acelaș timp cei doi tribuni, isbiți de acelaș gând.

— Frate Ioane, grăi apoi tribunalul Aviron întunecat, mare greșală am făcut și cumplit o s'o plătim.

— Dar ce greșiră aceștia? — arătă Ion Nemeș spre mulțimea fierbândă a celor trei mii de țărani; — și ei o s'o plătească mai cumplit.

— Dumnezeu cu voi, prietene, nu mai avem de ales. După asta, pentru noi altceva decât moartea vitejească nu mai este.

Și își roti privirea peste casele împrăștiate din sat, ca și când ar fi vrut să găsească în care din ele se ascundea vânzătorul.

— Dumnezeu o să-i plătească, zise luându-și căciula și făcându-și semnul crucii. — O să-i plătească Dumnezeu, repetă și cellalt. — Nu mai avem acuma vreme de pierdut, grăi iar tribunalul Aviron. De ne-ar ajuta să ajungem încăle la pădure... Piept la piept nu m'aș teme de toată honvezimea lor.

Dar locotenentul Klima alesese bine locul. Pradă în câmp deschis și adâncit, agitând armele neputincioase în mâni, se prăvălea oastea țărânimii sub împoșcarea tunurilor de pe înălțimi. Și când au amuțit tunurile s'a repezit năvalnic călărimea tăind cu săbiile, fără alegere, în mulțimea împrăștiată. Nu mai era și nu mai putea fi chip de luptă. Se umplea câmpia de trupuri, de arme frânte, de lănci rupte. Măcel era numai, și urgia lui Dumnezeu...

— Foc la case! — poruncise un comandant bărbos ridicându-se în scări. Și deodată se porniră din sat fumuri groase, apoi scântei și limbi de foc țâșniră din acoperisurile de paie.

Un om în uniformă de ofițer împărătească, fără sabie, fără chipiu, sbuoni din mijlocul vâl-vătăilor și se năpusti găfâind pe câmpie, spre comandantul cu barba în vânt, cu ochii de foc.

— Excelență... îngână când ajunse la câțiva pași, — excelență, eu...

— Toacă-l în cap! strigă comandantul arzând cu privirea, și făcând semn cu sabia unui husar de lângă dânsul.

— Dar, domnule colonel, e omul nostru, îndrăsni husarul.

— Toacă-l în cap! răeni colonelul ridicând sabia asupra husarului.

Husarul tot mai codindu-se, cumva, puse mâna pe mânerul pistolului dela brâu.

— Măi, nu ți-am spus? nu strica glonțul că ne mai trebuie. Ia un par de colo și dă-i în cap!... Asta nu ne mai trebuie...

Și stete locului până ce husarul descălecă și implini porunca. Un pocnet, un geamăt, și locotenentul Klima își primi răsplata.

Apoi colonelul dete pinterii calului, lăsând pe husar cu parul în mână, încrămențit înaintea cadavrului.

Măcelul se sfârșise. În fruntea husarilor comandantul bărbos se năpustea acuma orbește înapoi, — în răsbunarea ce-l aștepta și pe dânsul, crâncenă, în munți.

Generalul Conrad von Hötendorf

Franz Conrad von Hötendorf a trecut din fruntea statului major la postul de inspector al armatei, loc onorific rezervat celor ce au dat toate dovezile destoiniciei pentru a putea primi în caz de război garanța pentru conducerea înțeleaptă a sutelor de mii de vieți ce li-se dau în mână și răspunderea pentru soarta țării. De mult monarhia austro-ungară n'a avut ofițeri de aptitudinii mai mari. Numai comandanții celebri de odinioară vor fi inspirat atâta încredere și entuziasm în trupe atâta nădejde și stimă la publicul mare, ca generalul Conrad.

Onoruri neobicinuite i-s'au făcut la plecare.

Cel dintâi și cel mai pasionat soldat al monarhiei, până în bătrânețele adânci, care nu-l pot opri de a se prezenta și acum, cărunt și aplecat, dar sigur în șea, în mijlocul trupelor sale, împăratul Francisc Iosif cunoaște bine avântul ce a luat „armata sa“ în acești ani din urmă și știe al cui merit este această înflorire spontană. Și dacă după 1906 nu s'a mai observat acel raport de intimitate cu care a distins împăratul pe baronul Beck*) prietenul și coetaneul său, în cei 25 ani cât a stat acesta la conducerea statului-major (1881—1906), Francisc Iosif are admirație pentru calitățile generalului Conrad și e duios felul cum, — silit de împrejurări a-i primi demisiunea — monarhul octogenar alege cei mai frumoși termeni pentru a face elogiul ofițerului mai tinăr, îi spune calde cuvinte de recunoștință și-i mulțumește oferindu-i distincții înalte.

Iar arhiducele Francisc Ferdinand n'a ascuns nici când sentimentele sale de atașament pentru generalul Conrad și l-a tractat ca pe un colaborator și prieten.

Clironomul a fost cel ce întâi care a cunoscut talentul extraordinar al acestui comandant, dânsul l'a chemat în fruntea armatei și nu odată l'a acoperit cu persoana sa, când au pornit intrigile contra noului șef, care n'avea nimic din aburele generalilor de salon și era considerat ca un instrus gata a răsturna machinațiunile celor ce găseau politica de coterii mai ușoară decât strategia. Spri-

*) Lt.-mareșalul camp. baron Friedrich Beck e designat șef al statului major al armatei la 11 iunie 1881 în calitatea aceasta e pus, prin ordin imperial, la dispoziția nemijlocită a monarhului; până atunci șeful statului major era subordonat ministrului comun de război.

In interesul propriu recomand onor. public aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

A r a d, Piața Andrásy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568.

jinit de acest protector înalt, generalul Conrad a eșit biruitor; pentru dezvoltarea puterii armate a zădărnicit proiectele meschine ale celor ce subminând unitatea armatei au periclitat viitorul monarhiei.

Față de grandiosul său program de dezvoltare a întregii puteri armate, din întreg imperiul au devenit ridicole proiectele meschine ale celor ce visau mereu de validitatea deosebită a neamului lor privilegiat; îngăimările despre embleme, limbă de comandă și alte avantagii, cari deși ridicole, puteau deveni periculoase subminând unitatea armatei, au amuțit.

Armata întrecăgă s'a cutremurat, când a primit știrea, că va perde pe acela, care i-a fost sufletul. Căci, fără doar și poate, armata contemporană austro-ungară e creată de generalul Conrad.

Intre toate urmările unei înfrângerii pe câmpul de luptă, mai dezastruoasă este demoralizarea care cuprinde țara învinsă.

Mânezi după orice eșec instinctiv răzare în întreg poporul gândul răzbunării și toate puterile ard de dorul de a se revanșa.

Dar ca o piață rea plutește amintirea de baclului de ieri; văpaia nu ia flacăra, sufletele nu găsesc elanul de lipsă la o acțiune mare.

Nespus de prețios este a găsi, a crea atunci un fapt care să redea țării încrederea în sine. Adeseori e suficient un singur moment norocos pentru a frânge farmecul care ține încheștate în amorțeală masele sceptice.*)

Francezii n'au avut succes de arme față de Germania, dar e incontestabil că după succesul diplomatic de astă vară, deodată întreagă mentalitatea poporului a devenit schimbată ca prin minune. A, desigur prilejul unui conflict cu Germania va fi tot atât de puțin căutat ca și până aci, dar *altcum* vor judeca de acum înainte francezii eventualitatea războiului.

Asemenea, după terminarea expediției în Africa, Italia nu numai se va fi îmbogățit cu o colonie, ci va fi și sufletește ca întinărită; stafia dezastrilor din Abesinia a dispărut.

Cel mai însemnat act de arme în trecutul recent al armatei austro-ungare e legat de numele Königgrätz... Desigur un motiv de a inspira deosebită mândrie. A fost dureros a vedea câtă neîncredere s'a instăpănit de atunci peste suflete; și înșiși ofițerii se considerau pe sine cu un sentiment de ironie amară. De câțiva ani însă ca surprinsă de o forță magică, armata Austro-Ungariei învie, își regăsește amintirea istoriei glorioase, sparge atmosfera grea de melancolie ce o apăsa, devine conștientă de sine și se știe gata a ține piept cu orice dușman.

Generalul Conrad von Hötendorf a produs minunea aceasta, fără succes de arme, prin individualitatea sa extraordinară.

De aceea înseamnă el epocă în istoria monarhiei. Viena. (*)

Războiul italo-turc

Demisia ducelui Abruzilor

Roma. — „Giornale d'Italia” află din cercurile marine că ducelul abruzzilor va dimisiona în curând din postul de comandant al flotei torpiloarelor, urmând a fi numit comandant al regiunii maritime Tarento.

Războiul în Balcani

Iasi. — Cercurile militare în măsură a cunoaște situațiunea politică și militară, cred că primăvara viitoare ne rezervă surprinderi în Balcani.

Bulgaria își urmărește visurile ei de *Bulgarie Mare*, pregătindu-și armata pentru eventualele urmări ale acestui fapt.

*) Ce comoară constituie pentru armata română amintirea triumfurilor sale pe pământ bulgar!

În acest caz România nu poate sta nepăsătoare, fiindcă în afară de primejdia unei Bulgarii mari, cari ne-ar sta veșnic în coaste, ne-am putea teme și de dorința ei de a-și întregi teritoriul cu Dobrogea.

În orice caz, România e pregătită pentru orice eventualitate.

„Crucea Roșie” germană la Tripolis

Berlin. — Ieri a avut loc plecarea expediției organizată de „Crucea Roșie Germană”, pentru ajutorarea turcilor și arabilor răniți în timpul războiului turco-italian.

Ofițeri turci trec prin Egipt.

Roma. — Un medic italian, care a sosit ieri la Bagdad, a declarat corespondentului ziarului „Journal d'Italia” că la Suez se află peste 1000 ofițeri și subofițeri turci, cari așteaptă momentul să treacă prin Egipt pentru a se duce pe câmpul de război.

Turcia amenințată de o revoltă militară?

Berlin. Din Monastir se telegrafiază că printre ofițerii de acolo se manifestă în timpul din urmă o mișcare, care se îndreaptă împotriva lui Mahmud Șefket Pașa și care, din cauza caracterului ei răsvrător, ar putea avea consecințe grave. Garnizoana din Monastir s'a declarat ostilă ministrului de război, a cărui sprijinitor era până acum. Ședințele de noapte au reînceput ca pe timpul revoluției.

Când ministrul de război a aflat despre aceasta el vru să surprindă pe ofițeri în flagrant delict, ceea ce însă nu s'a reușit până acum.

În ședința de noapte de alaltăieri a ofițerilor, ar fi avut loc o ciocnire, care a degenerat într'un pugilat și în timpul căreia s'au schimbat și focuri de revolver.

Ofițerii declară pe față că fortăreața Monastir a dovedit încă pe timpul revoluției din Constantinopol că la caz de nevoie știe să smulgă puterea de partea ei.

Italiani debarcați în Siria.

Constantinopol. — Patru vase italiene au debarcat pe coastele Siriei, în apropiere de Lefke, 4 tunuri și diferite materiate de război.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 ianuarie n. 1912.

Inmormântare veselă.

Încă un an e gata să se smulgă din marginea vieții noastre și să se arunce pe urma pașilor noștri, — urmă ștearsă.

Încă un stâlp ce arată bietului om distanța străbătută pe calea vieții, lăsat în urmă-ne. Și cu toate aceste, toți rădem în momentul suprem al sfârșirii unui an, sfârșire pe care — departe de-a dori s'o întârziem — ne bucurăm s'o grăbim pe cât putem, deși cunoaștem prea bine că nici una nici alta nu ne stă în putință...

Ce nesocotiți!..

Nu voim să gândim că sfârșitul nostru și că, dorind a grăbi pe unul, dorim grăbirea celui alt!

...Și zimbând veseli anului care vine, hrănindu-ne cu speranțe măgulitoare, fără a ține seamă de posibilitatea înmormântării lor în „patru scânduri”.

Dacă însă nu stă în puterea noastră de-a sfârși mai repede un an, ne răsbunăm de această neputință când ceasul bate a douăsprezecea lovitură în noaptea de 31 decembrie.

Mici și mari, toți ai familiilor bogate, s'așează atunci în jurul întinsei mese, catafalc mareț, strălucind de albeața pănzelor, ridicat săvârșitului din viață an; împodobită somptuos cu talere de saxa, servicii de argint, cupe de cristal, și risipitor încărcată cu feluri de mâncări gustoase și băuturi îmbătătoare.

Ea ademenește privirile mesenilor și le satură poftele.

...Și anul vechiu e îngropat în sânul bacanalei, sfârșită ades numai când revărsatul zilei începe să arginteze orizontul.

Salvele de pocnete nu lipsesc nici ele ca la orice fast, — dar, oamenii practici, în loc de-a ne primejdi prin mănuierea armelor de svărlit plumbii, svărlim dopurile sticlelor de șampanie ale cărora spumă imaculată, se varsă cu belșug în cupele cele largi.

Și astfel uităm anul trecut, încă atât de aproape, și cu toate aceste, atât de departe de noi...

FELICITĂRI.

D-lui V. Goldiș — Viena.

Convinși de sfințenia cauzei pentru care luptăm și însuflețiți de dragoste pentru conducătorul nostru urăm să-i dea Dumnezeu sănătate și viața fericită, spre a-și vedea opera realizată! — Dr. Cornel Iancu, dr. Iustin Marșieu, Gh. Birăescu, dr. R. Veliciu, C. Lazar, dr. Al. Stoienescu, R. Cioflec, C. Noe, C. Savu, Victor Cioflec, I. Berescu, Nic. Ștef.

— S'a trimis d-lui Gheorghe Pop de Băsești, președintele comitetului național următoarea telegramă:

„Comitetul și redacția ziarului „Românul” urează mulți ani de viață iubitului șef al partidului național pentru fericirea neamului căruia prin trecutul și luptele sale îi servește drept pildă”.

— D-lui dr. Vasile Lucaciu:

„Cu ocazia onomasticii, comitetul și redacția ziarului „Românul” vă urează sănătate și viață fericită”.

— Colaboratorilor, și tuturor prietenilor și sprijinitorilor noștri le urăm ani mulți!

Perchiziții și arestări în massă la Petersburg și Varșovia. Poliția politică din Petersburg a făcut perchizițiuni

Am onoarea a aduce la cunoștința P. T. public, din loc și jur, că am deschis în Arad strada Deák-Ferenc Nr. 8 **Croitorie de haine civile și uniforme după cerințele de azi.** Pregătesc după măsură, comande de tot felul ca salon, sport, militare și uniforme de sărbătoare unguerești, după moda cea mai nouă, execuția cea mai elegantă, prețuri convenabile. În urma cunoștinții speciale, după o prăcsă de 15 ani sunt în poziția să satisfac pe deplin cele mai delicate dorințe sub orice formă. Depozit permanent de stoffe, stând în legătură cu cele mai renumite fabrici din țară și străinătate. Comandele din loc și jur le efectuează în cel mai scurt timp și la dorință mă prezint în persoană atât în loc cât și în provincă. — Cer sprijinul Onor. P. T. public din loc și jur și rămân

Cu deosebită stimă:

GIANOTTI NÁNDOR

Croitor civil și de uniforme.

ARAD, Str. Deák-Ferencz 8 a

la locuințele a numeroși lucrători și studenți. S'au făcut numeroase arestări. Mai ales face senzație perchizițiunea făcută la „societatea artei poligrafice”, unde au fost arestați ambii secretari ai societății precum și mai multe doamne aflate acolo. Toți cei arestați au fost transportați pe ascuns la închisoare. Au fost confiscate numeroase documente. Despre natura acestora însă cât și despre motivul acestor perchizițiuni și arestări, nu se știe până acum nimic.

La Varșovia, s'au făcut un mare număr de perchizițiuni domiciliare, la diferiți profesori universitari, institutori, funcționari, precum și în toate cercurile studențimei. S'au făcut numeroase arestări, mai cu deosebire printre funcționarii superiori dela calea ferată Varșovia-Viena. Asupra motivelor acestor perchizițiuni și arestări în masă n'a transpirat încă nimic. Ele par a fi în legătură cu perchizițiile domiciliare și arestările în masă făcute în același timp la Petersburg și asupra cărora planează încă deasemenea un mister desăvârșit.

Universitățile Austriei au în semestrul I al anului școlar 1911/12 la olaltă 22.733 elevi înscriși. Anume sunt la:

	bărbați	femei	suma
Viena	6816	491	7307
Graz	1722	108	1830
Innsbruck	1078	36	1114
Praga, univ. germ.	1585	95	1680
„ „ ceh.	1888	156	2044
Lemberg	4122	425	4547
Cracovia	2610	344	2954
Cernăuț	914	117	1031
Salzburg (fac. teol.)	63	—	63
Olmütz „ „	163	—	163
Suma	20961	1772	22733

După facultăți sunt: la teologie 1521 (6.7 procente), la drept 10.849 (47.7 proc.), la medicină 4466 (19.7 proc.), la filozofie 5897 (25.9 proc.)

Maghiarii la Londra. A jubilat Ungaria pentru succesul ce l-a avut la Londra un club de sport din Budapesta, s'au scris tirade ridicole în ziarele lor, „Pesti Hirnap” a găsit prilej a provoca la maghiarizarea numelor, căci majoritatea celor ce au „triumfat” în Anglia cu nume străine și vezi Doamne, lumea nu va gândi la Árpád. Dar iată, că la a doua încercare maghiarii au fost învinși și abia au putut stoarce un goal față de cele 4 ale englezilor. Cronica lor va găsi oare mijloc pentru a indulci acest hap, care e cu atât mai amară după jubilaria din ajun?

Casarma de pe strada Alser din Viena e deja în demolare, după ce regimentul 37 s'a instalat în edificiul cel nou din districtul X, zidire modernă și cu confort, dar îndepărtată dela centrul orașului și situată într'un cartier trist și mohorât. Pe locul vast, — plătit cu 24 milioane — ce a ocupat casarma veche, se va ridica palatul băncii austro-ungare, și va rămânea loc pentru trei străzi noi, așa că strada Schwarzspanier va duce în Mariannengasse, strada Rotehaus în Spitalgasse, strada Wichenburg va fi lungită în direcțiunea sa, iar Alserstrasse va avea la acest capăt lărgimea de 30 m. (acdm e de 19 m.) Se va planta și o grădiniță publică și punctul acesta al orașului va fi de aspect foarte frumos.

Concurs. „Banca generală de asigurare”, soc. pe acții în Sibiu, prin aceasta publică concurs pentru ocuparea a patru posturi de funcționari sub următoarele condițiuni:

1. Concurenții vor trebui să fie după putință absolvenți de școala comercială superioară, cu examen de maturitate și liberi de serviciul militar, ceea ce au să dovedească cu acte corespunzătoare;

2. să cunoască în vorbire și scriere pe lângă limba română cel puțin încă și limba maghiară; cei ce vorbesc și limba germană vor fi preferați;

3. având în vedere, că funcționarii ce se vor alege, după ce vor fi introduși în tehnica asigurărilor, vor fi întrebuințați îndeosebi pentru lucrări externe de organizare și afaceri, dela concurenți se cere să fie deplin sănătoși, deprinși cu călătoriile și cu înfățișare simpatică.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt: salar anual de Cor. 960 — și — în caz de călătorie — diurnele, speșele și proviziunile de afaceri, stabilite prin regulamentele societății.

Cei aleși — prestând un serviciu multumitor — după cel puțin un an vor putea fi trecuți în serviciul permanent al societății.

Se observează, că direcțiunea la alegerea funcționarilor va fi condusă să alcăguie persoane din diferite ținuturi și că cei aleși vor putea avea viitor bun la societatea noastră, întrucât dintre aceștia se va recruta cu timpul personalul conducător al singuraticelor reprezentanțe și filiale, ce se vor activa.

Cererile instruite cu actele de lipsă sunt a se adresa biroului „Băncii generale de asigurare” din Sibiu—Nagyszeben cel mai târziu până la finea lunii curente. Direcțiunea.

Procesul falsificatorului Marcovici la Viena. Din Viena se comunică: Jurații au judecat pe Bujum Marcovici, care încercase să falsifice bancnote românești de câte 20 lei. Marcovici făcuse diferite clișee reprezentând părți din bancnote astfel că trebuia să tipărească fiecare bucată de mai multe ori pentru a căpăta o hârtie completă. Ducându-se la un gravor pentru a comanda un ultim clișeu reprezentând o anumită părțică a bancnotei, gravorul căzu la bănuială și denunță faptul poliției.

La perchiziția făcută la locuința lui Marcovici s'au găsit instrumentele și diferitele clișee precum și bancnotele tipărite în parte. Deasemenea s'a găsit ștampila „Fortuna” din București, făcută de Marcovici la Viena spre a-i servi pe la băncile de aci.

În timpul desbaterilor procesului Marcovici a mărturisit că voia să fabrice bancnote de 3—4 mii lei, ca să poată pleca în America, deoarece în România nu se mai putea întoarce, fiind condamnat la cinci ani închisoare pentru falsificare de polițe. Marcovici declară că a avut înainte comerț de lemne la care a pierdut 10.000 lei zestrea soției și tot atâta capital propriu dintr'o moștenire. De atunci soția i-a făcut încet încet mizerii împingându-l spre prăpastie.

Advocatul Brass l-a apărut cu toată căldura arătând că a fost împins spre prăpastie de anumite împrejurări nenorocite, și că încă nu a săvârșit delictul de care e acuzat, deoarece a fost descoperit la timp. Cere deci achitarea.

Jurații răspund afirmativ la întrebarea dacă voit-a să fabrice bancnote și negativ dacă a întrebuințat instrumente cari puteau duce la acest scop.

În urma acestui verdict curtea l-a condamnat la zece luni carceră grea.

Si-a pierdut mintea de frica hoților. Din New-York se vestește, că bietul Nicolae Bojou (probabil român) care după o muncă grea și încordată de 5 ani i-a succes a-și pune de o parte ascunși 200 dolari. Bietul om după ce s'a gândit atât de mult la roadele muncii sale grele, la bănișorii săi, la tâlhari ca nu cumva să-i afle și să-i fure, a înnebunit. Se spune că bietul om de un timp încoace n'a putut dormi și nu s'a putut liniști de frica să nu-și peardă banii. În una din zile a ieșit pe stradă și a început a arunca bani în toate părțile printre călători. Poliția văzându-l l-a dus la poliție și de acolo posibil la casa de nebuni.

Bugetul României de acum 70 ani. În „Tabla obștească de veniturile și cheltuelile principatului țării românești pe anul 1835”, găsim peste tot la venituri și cheltueli suma de 22.467.382 lei 53 jum. hani.

Pentru cheltueli în realitate sunt prevăzuți

numai 16.461.603 lei, restul fiind necesar pentru achitarea diferitelor datorii rămase din trecut.

Venitul propriu zis al anului 1835 e de 14.522.388 lei vechi, iar restul până la 22.467.282 urmează să fie acoperit „din rămășițe, împrumuturi, și alte venituri”.

Iată și natura cheltuelilor:

1.400.000 lei pentru poarta otomană, 1.200.000 pentru ținerea Domnului, 4.510.620 pentru lefale de obște ale tuturor cinovnicilor politicești, 148.140 lefale dorobanților, 2.765.000 pentru ținerea strejei pământeste, 606.000 pentru ținerea carantinilor, 1.500.000 pentru despăgubirea scutelnicilor și plata pensiilor, 844.284 pentru ținerea poștelor țării, 100.000 pentru închirieri de case în trebuința stăpânirii, 80.000 pentru lemne în „cântelăriile” statului, 300.000 pentru spitale, 120.000 pentru ținerea temnițelor, 66.666 pentru ținerea școlilor, 200.000 pentru drumuri, 50.000 pentru ținerea cerșitorilor, etc. etc.

La venituri găsim: 7.747.000 dela plugarii satelor, 156.338 dela mazili, 170.760 dela plugarii de orașe, 667.530 dela patentari și alte clase, 124.740 dela birnicii țigani ai statului, 2.000.000 dela ocele căutate pe seama statului, 100.000 oeritul și cornăritul păstorilor austreni, 1.405.060 dela vămi.

Dajdia ce se plătea era de 30 lei vechi pe an pentru plugari și muncitori, 45 lei pentru mazili, 60 pentru patentari, deci se percepea dare dela 258.151 familii de plugari de sate, dela 15.645 muncitori de orașe, dela 3443 mazili și dela 11.301 patentari.

Boerii erau scutiți de dajdie.

Între împrumutătorii țării românești găsim în 1835 pe Kir Manoah Hilel, pe serdarul Opran, Căminarul Ștefan Moshu, Gheorghe Popa, Solomon Halfan, cari împrumutau visteria cu 18 la sută iar Episcopul Greceanu singur împrumuta cu 12 la sută.

Piesă teatrală primejdioasă. Au apărut de curând amintirile unui director de teatru prusian, care între altele povestește următoarea întâmplare: O trupă din Berlin făcea un turneu prin Stiria și Carintia. Într'un oraș mărișor austriac era să se reprezente piesa *Faust*. Directorul a mers la poliție, să ceară învoire. Șeful dela poliție, auzind despre *Faust*, a zis: „Ce fel de dramă este?” — „O tragedie de Goethe”, a răspuns directorul. — „Goethe, Goethe, cine-i d. Goethe?” — „Este marele poet german și fost ministru la Weimar”, a răspuns directorul. Șeful nedumerit a întrebat: „Ce fel de persoane joacă în piesă?” *Faust*, un om învățat, *Mefisto* satana... „Cine zici că e Mefisto?” — „Mefisto este însuș dracul”. — „Cum? dracul? D-ta vrei să pui pe scenă astfel de persoane? Să mă ierți, dle, un drac în teatru este absolut cu nepuțință!... Vei avea bunătațe, dle director, să-ți alegi o piesă mai puțin primejdioasă”, a terminat mult îngrijatul șef de poliție. — Directorul, în locul lui *Faust*, a pus pe afiș piesa *Fiul sălbătăciunii*, care a și fost bine primită de publicul orașelului.

Logodnă. A doua zi de Crăciun a avut loc în București logodna dlui Dimitrie Marcu, cunoscutul inginer originar din Săliște — cu d-soara Silvia Podoabă.

Felicitările noastre.

Explozie într'o trăsură. Ieri dimineață s'a iscat o mare panică printre trecătorii cari străbăteau o stațiune de birji în Köln.

O trăsură care staționa pe piață fu aruncată pe neașteptate în aer, cu un șgomot asurzitor, și se prăbuși apoi sfărâmându-se în bucăți. Dintre trecători nu fu nimeni rănit. Cercetările de până acum n'au putut încă preciza cauza exploziei. E probabil că e la mijloc o bombă de dinamită.

Abdul Hamid la vila Allatini. Ziarul „L'Indépendance Roumaine” primește din Salonic următoarele amănunte cu privire la captivitatea lui Abdul Hamid.

Vila Allatini este o vilă a tainei. Ai crede că nu e locuită. Zăbrelele sale sunt totdeauna trase afară de una care dă pe mare.

Noaptea nu se vede nicăiri lumină, grilagiul de fer, care altă dată se întindea de alungul față de principale, a

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Luferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care eșteptesc vinderi în mare și în mic luferez colegilor de branșe și obiecte singuratece, în prețul de fabrică.

fost înlocuit printr'un zid foarte înalt și fără de nici o parte.

Accesul grădinii are loc printr'o mică poartă laterală, printr'un fel de ghișeu care nu se deschide de câte după serioase dificultăți și după mari formalități.

În afară de zid, țesuturile sunt plasate la interva de 10 sau de 15 metri.

În fundul grădinii este un pichet de trupe.

În fața locuinței se găsesc două corpuri de gardă. Mai multe precauții nici că este cu puțință să se iasă.

Ofițerii însărcinați cu paza prizonierului au depus jurământ. Lozinca este nemiloasă.

Abdul Hamid este tratat cu multă considerație și respect din ordin expres al Sultanului Mohamed V. E înconjurat de toată atenția cuvenită spre a-i face cât mai puțin simțită captivitatea.

Abdul Hamid nu are exigențe altele decât cele ale înfirmităților sale. Abdul Hamid are o mare răbdare. Boalele sale sunt dintre acelea care-l pot lăsa une-ori pe suferind să îmbătrânească.

El corespunde regulat cu toată familia.

Își petrece o parte din timp cu cetitul ziarelor turcești și une-ori se entuziasmează de victoriile armatei turcești în Tripolitania.

Noutățile din străinătate îl interesează puțin. El își petrece timpul cu papagalii pe care-i iubește. Yldizul era altă dată plin de ei și n'a voit să se despartă de acești vechi amici care repetă ceea ce spunea și altă dată în timpul mării sale.

Smântâna formează nutrimentul său de capetenie și medicii săi nu întâlnesc dificultăți când e să-i prescrie anumite tratamente.

Abateră ce i se atribuie este exagerată, căci chiar și în timpurile lui de glorie avea accese de tristețe care datorite caracterului său.

La Vila Allatini ca fizic este același cum îl vedeai dese-ori în timpul selamlăcului, la Yldiz. El cu filozofia sa resemnată și fatalistă își acceptă soarta. Vieța care o duce este în definitiv mai conformă stării sale de cât cea ce o ducea la Yldiz. Poate că captivitatea sa să contribuie și prelungi vieța.

Pentru împărțirea darurilor noastre de Anul nou. Spre a putea împărți săracilor și utorii de carte din ținuturile noastre rămase în întinerie (Bihorul, Maramurușul, Sătmarul și săcuimea) abonamentele rezultate din darul de Anul nou al „Poporului Român” rugăm stăruitor pe preoții și învățătorii noștri din aceste ținuturi să ne dea informațiile trebuitoare. Cerem deci, sub semnăturile d-lor ori a oricărui doi intelectuali să ni-se arate nume și adrese de săteni săraci din comunele necercetate până acum de ziare românești — ale ținuturilor de mai sus.

x Atragem atențiunea stim. noștri cetitori asupra anunțului „Băncii Generale de Asigurare din Sibiu. Fiind unica instituțiune românească de asigurare, recomandăm celor interesați,

să-se adreseze aci în orice afaceri de asigurare, eu toată încrederea.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor public românesc, că după o practică îndelungată făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghetete bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebeș). Sebeșul-săseș. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efeptuiesc ghetetele cele mai practice pentru *picioare suferinde*, și lucruri de *lason*, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit argent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászsebeș*, str. Grecilor Nr. 9.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lip. de mașini agricole, motoare cu benzină feră arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Bărza din Arad*, (Borobéni-tér). Sprijiniți pe Români!

Caut (ca absolvent al școlii comerciale sup. gr.-or. române din Brașov) un loc pentru ocuparea unui post vacant de practicant la vre-un institut de credit românesc. Am deja praxă de două luni dela bancă ungurească. Intrarea în post la 15 ianuarie, eventual la 1 februarie st. n. Adresa la administrația foii.

x **Vei economisi bani mulți** dacă cumperi cadouri de Anul-nou dela orologierul și bijutierul **Hirsch Jenő** din colțul *stradelor Forray și Rákoczi*. Aci și să dai ocaziune să cumperi un gherdan cu medalion din aur veritabil cu 19 cor., un inel de aur cu 4 cor., 50 fil., și o păreche de cercei de aur numai cu 3 cor.

x La firma **Kerpel Izsó** din Arad, să imprumută cărți de cetit, (să dau și în provincie) pentru 60 de volume să plătește pe lună 1 cor. 40. Pentru 180 de note de pian plătește pe lună 2 cor. 40.

x Grăbiți și cumpărați dela **Korányi** în piața Libertății, ghetete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

x **Articoli de tombolă și pentru cadouri**, n alegere uriașă, se află pe lângă prețurile cele uai ieftine la **Fischer Simon Nagy Aruháza**, ȳrad, Szabadság-tér No. 12.

Bibliografie

„Lucafărul” nr. 1, 1912 cu următorul cuprins Octavian Goga, După zece ani. Șt. O. Iosif, Cântecelor (poezie). I. Agârbiceanu, O zi veselă. M. Cunțan, La castelul dintre brazi (poezie). Gh. Popp, Probleme interne. I. Agârbiceanu, Povestea unei vieți (roman). Aegrotus, Fărămituri. I. Borcia, Pelen și Tetis (poezie). V. Cioflec, Petra (schită). A. E., Din țara dolarilor. Ecaterina Pitiș Sonet (poezie). Othmar, Scrisoarea ta (poezie). Sextil Pușcariu, Grupări literare și idei politice (I). Dări de seamă: D. Tomescu, Emile Fagnat: Le culte de l'incompétence... et l'horreur des responsabilités.

Cronici: Dr. I. Lupaș: O problemă religioasă. Dr. Onisifor Ghibu: Chestiuni și probleme școlare. Dr. P. Roșca: Insemnătatea filozofiei la noi. Dr. Silviu Dragomir: Audiențe românești la Țarii Rusiei în veacul al XVII-lea. Victor Stanciu: Cuib de rândunică. Al. Ciura: După zece ani. Cet. C. Tăslăuanu: Madonele florentine ale lui Raffael. Insemnări: Reorganizarea revistei „Lucafărul”. Vieța lui Andreiu Șaguna. Concertul societății „Carmen”. Arta populară în Austria și Ungaria. Oroarea de epitețe. Profetii... Parcul național german. Poșta Redacției. Cronica mea.

Redactor responsabil: **Atanasie Hălmăglan.**

Cadouri de Anul-nou
poți afla cu prețuri uimitor de ieftine la firma

GRALLERT J. és FIA orologier și bijutier.

ARAD, Bulevardul-Andrássy Nr. 22.

Depozit mare în brilante, juvaricale, arginterie și oroloage.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie
26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Biron central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmuța.**
Consultanții dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Cântul întâi

Reședința guberniei

Cieikof. — Intrarea sa în oraș. — Portretul lui Cieikof. — Un băiat de prăvălie. — Camere la han în Rusia. — Selifan, vizitiul călătorului. — Instalarea lacheului Petrușka într'un colț vecin cu apartamentul stăpânului său. — Călătorul trece în han. — Prânzul. — El face băiatului de prăvălie o mulțime de întrebări relativ la principalii funcționari ai locului. — Întrebă dacă n'a fost vre-un caz de epidemie în țară. — Felul lui sgomotos de a strănuta îi câștigă respectul celor de față. — Se înapoiază în cameră, ca să-și facă somnul de după masă. — Îi se cere, după regulamentul poliției, o însemnare despre persoana sa. — El scrie: *Consilierul de colegiu Pavel Ivanovici Cieikof, călătorind pentru afaceri personale.* — Descrierea orașului. — Un afiș de spectacol. — Pavel, fiul lui Ioan, își bea ceaiul; după ceaiul urmează o cină ușoară și un somn plăcut. — A doua zi, vizită la exelența sa guvernatorului, vizită la vice-gubernator, la procurorul fiscal, la președintele de curte, la șeful de poliție, la arendașului rachurilor, directorului general al uzinelor comunei și la alte câteva puteri. — Zicând câte ceva măgulitor fiecăruia din acești domni și aplecându-și cu modeste ochi, cu un aer foarte mișcat, înaintea doamnelor, nu-i ajung opt zile ca să răspundă invitațiilor. — Mare serată la guvernator. — Sculări târzii. — Prânzuri. — Ceaiuri. — El face cunoștința d-lor: Manilof, Nozdref și Sabakevici, proprietari din împrejurimi. — Cieikof e mulțumit de oraș și orașul încă și mai mulțumit de el.

O frumoasă brișcă¹⁾ cu arcuri intră pe poarta

¹⁾ Trăsură ușoară, deschisă. Cuvântul și obiectul sunt cunoscut la noi, mai ales în regunea de câmp a României.

cea mare a unui han din capitala guvernului N... Era una din acele ușoare trăsuri de croială națională pentru oameni cari își fac o profesiune în a rămâne celibatari vreme îndelungată, precum colonelii-adjutanți în retragere, proprietari stăpânind o avere ca la vre-o sută de suflete, într'un cuvânt, toți mărunți boiernași și boieri scăpătați, cari în Rusia se zic *nobili de mâna a treia*. Din brișcă coborî fără grabă niț domn cu un exterior nici frumos nici urât, cu o talie nici îndesată nici sveltă, nici țepănă nici mlădioasă; nu puteai să zici despre călător că e bătrân, nu puteai nici să-l iei drept un tânăr. Să adăogăm că intrarea lui în oraș nu atrase atenția nimănu, nu produse nici o senzație deosebită; doi țărani ruși doară, cari stăteau în ușa unei crâșme din fața hanului, își împărțisără observările lor. Aceste observări se refereau mai mult la trăsura care se oprise, decât la omul pe care îl vedeai coborând dintr'ansa.

„Ei na; uite, zise unul din mocofanii aceștia, uite roata aia; ce zici?”

„Ce zici, hai, ar merge ea la o adecă până la Moscova, ori nu, spune?”

— Ar merge, zise celalalt.

— Dar până la Kazan?”

— Eu cred că n'ar duce-o până acolo.

— Până la Kazan? O! nu, zise celalalt, nu; ar rămânea în drum.

Și convorbirea se opri aci. O clipă mai nainte, când brișca încă în mișcare era gata să se oprească în fața hanului, întâlni un flăcăiandru îmbrăcat cu niște pantaloni albi de bumbac, foarte strămunți și foarte scurți, și o haină care avea mari pretențiuni de a fi la modă, sub care se vedea umflându-se o cămășuță scrobită, prinsă cu un ac de Tula de aramă aurită, închipuind un mic pistol de cavalerie. Tânărul se întoarse, privi trăsura în tot.

și prinse cu mâna șapca pe care vântul amenința să i-o ia, și-și văzu de drum.

Când brișca ajunse în curte, călătorul fu primit la ușa unei scări interioare de un băiat de prăvălie, atât de ager, atât de viu, atât de mobil, că abia puteai prinde momentul să-i vezi fața. El se repezi în curte, cu un șervet în mână într'un foarte lung surtuc jumătate humbac, a cărui tăietură era făcută tocmai la înălțimea subsuorilor; își scutura cu îndemănare pletele bogate tăiate roată dela un capăt al urechei la cealaltă, și conduse sprinten pe domn în camerele primului și micului etaj, printr'o galerie de lemn prinsă în zidul de piatră, până la apartament.

Era un apartament de han de gen național, al unui han rusesc ca toate hanurile rusești din capitalele de gubernii; un apartament în care, pentru două ruble pe zi¹⁾, călătorul e pus în stăpânirea unei odăi liniștite, în care se bucură de priveliștea mișcărilor pe cari le fac, în toate colțurile și ascunzișurile și pe pragul camerei vecine, moliile, greerii și marile libărci negre, cari fac unui ochi distrat efectul a niște prune uscate. Acolo știe că ușa vecinului e în totdeauna baricadată printr'un scriu, iar vecinul, în totdeauna un om tăcut, ursuz, dar foarte curios, foarte grăbit a cerceta cu coada ochiului pe noul venit și a chestiona pe băoți și pe primul venit despre rostul lui, cu toate că știe aproape sigur că nu află nimic despre ei, ori că află puțin de tot.

(Va urma).

¹⁾ Două ruble hârtie, adecă cam doi lei, mod de a socoti care trebuie deosebit odată pentru totdeauna de rubla-argint: aceasta are o valoare împătrită decât rubla-hârtie.

CAFEA

permanent proaspăt prăjită.

TEA

din cele mai bune soiuri.

RUMîn sticle originale și propriu umplute se află
numai la**„ATLANTICA“** IMPORT DE CAFEA
ȘI TEA.**ARAD, Bulevardul Andrassy Nr. 20.**

(Telefon Nr. 609).

An nou fericit!

dorim mușterilor, cunoscătorilor și binevoitorilor

Frații Burza,

comercianți de fier și mașini economice.

ARAD.

An nou fericit!dorește prietinelor, cunoscătorilor și stim. mușterii
ai societății noastre**Iustin Olariu,**

directorul societății călțunurilor.

ARAD.

An nou fericit!

dorește mușterilor săi

Gerö Samu,

Prăvălie de dantele (Csipke aruház).

ARAD.

An nou fericit?

dorește mult stimaților mei cumpărători.

Sigismund Moskovitz,prăvălie de vestminte pentru bărbați și copii
(Edificiul Teatrului, Arad).**An nou fericit!**

dorește tuturor binevoitorilor și mușterilor

Buchsbaum și Soțla,prăvălie de ghete, pălării și articole de modă.
ARAD, Aczél Petér-utca Nr. 3.**An nou fericit!**

dorește stim. mușterii:

Lazar Gyula,

prăvălie de coloniale și delicatose.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 18.

Un student iuristcaută aplicare în cancelaria unui avocat,
deci cei interesați sunt rugați a se adresa
la administrația „Românul“.Aiz. Atragem atențiunea On. public
românească asupra hotelului „Concordia“ din
Lugoș.**Noutăți igienice
de gumă și bășică de pește.**Specialitate preservativă fabricat veritabil
francez și american în pachete originale.

Recomandată de medici!

Garanță.

Nou!

„Fatime“ I și II calit. Prețul 1

— duzină 6 și 8 coroane. —

„Semiramis“ I și II calit. Prețul

— duzină 10 și 12 coroane. —

Ambele feluri de preservative sunt cele
mai excelente produse din această specia-
litate și se pot procura exclusiv la mine.**NOU! „Auto vaginal spray“ NOU!**Cel mai sigur și mai practic mijloc de
prezervare a veacului nostru. Prețul per
bucată **15 cor.**Se trimete direct prin fabrica de instru-
mente medicale și articole de gumă**KELETI I. Budapest, IV.,****Koronaherceg - utca 17. Prov.**Cereți gratuit și francat preafierosul
meu cel mai nou preț curent ilustrat cu
peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878.

Telefon 13—76.

Mijloctori se caută în fiecare
oraș cu proviziune considerabilă.**Pentru sezonul de toamnă și iarnă!**:: Recomand magazinul meu bogat asortat în ::
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.Mare asortiment de pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totdeauna recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BALINT „JANOS“
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.**Desfacere de
prăvălie
concesionată****Hoffmann
≡ Sándor****ARAD, (Palatul teatrului).**Toată marfa din ma-
gazinul meu voi vin-
de-o cu prețul de
cumpărare, unii arti-
coli chiar și sub acest
preț. Să oferă deci**cel mai bun prilej
pentru a târgui ieftin.**Paltoane - raglan lungi, pentru
dame cu guler de blană, acum
costă numai 19 florini, prețul de
odinioară a fost 35 florini.Căciule de blană nutria, negre,
pentru copii, acum numai 1 fl. 90
cr. odinioară a fost 2 fl. 50 cr.La mine se pot afla lueruri dela
„Wiener Schossfabrik“ cu prețuri
originale de fabrică, rochiile fru-
moase în orice culoare 2 fl. 25 cr.,
mai fine dela 4 fl. 50—5 fl.Albituri pentru femei, parcheturi,
pânze, postavuri, dantele și articole
de lux pe lângă prețuri enorme de
ieftine.**Rog priviți galantarele mele.****Palatul teatrului.**

NEUMANN M.

CROITOR DE BĂRBAȚI.

COSTUME DE FRAC, SMO-
CHING, REDINGOT ȘI JA-
CHET, GATA SAU DUPĂ
MĂSURA IN EXECUTARE
: NEESCEPTIONABILĂ. :

Furnisorul curții cesare și regale și al camerei, depozit de haine pentru bărbați, copii și fetițe în

A R A D.

Cele mai elegante și cele mai
moderne ornamente pentru haine
și articole moderne pentru dame

se capătă la firma

Kell Mano

A r a d.

Prăvălia de coloniale și delicatose

Lázár Gyula

Arad, Piața Andrásy Nr. 18.

Își recomandă magazinul bogat asortat cu măr-
furi mixte și coloniale, cel mai bun ceai, rum,
ori-ce ape minerale, vinuri din țară și străi-
nătate, șampanie și coniac ungurese și francez
pe lângă prețuri convenabile. La cumpărături
în bani gata scadență de 2%. Impachetarea gra-
tuită. Comande din provincie se efect. prompt.
Asigurând prea onoratul public de serviciul cel
mai coulant, semnez cu stimă: **Lázár Gy.**

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sporocassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, in-
ființată de institutele financiare (băncile) române
din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **PARTENIU COSMA,**

directorul executiv al „Albinei” și prezidentul „Solidarității”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asig-
urări, ca asigu-
rări contra focului și asigurări asupra vieții în toate
combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra
spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare”
: le face în condițiunile cele mai favorabile. :

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum
și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Pros-
pecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. —
Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături —
pot fi primite oricând în serviciul societății.

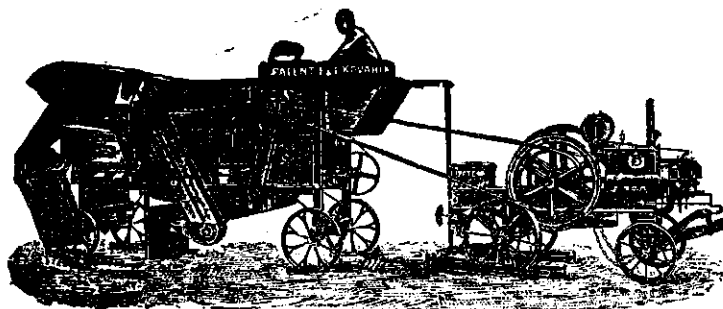
„Banca generală de asigurare” dă informațiuni
gratuite în orice afaceri de asigurare fără deo-
bire că aceste afari sunt făcute la ea sau la
altă societate de asigurare.

Cel interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca gener. de asigurare”

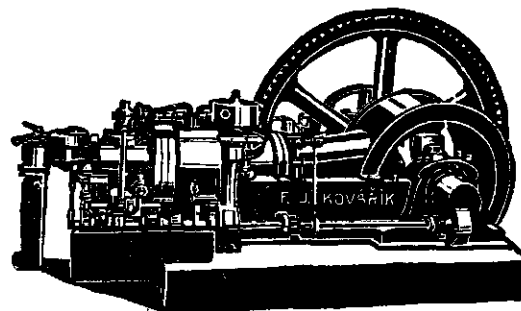
Sibiu—Nagyszeben. (Edificiul „Albinei”).

Fabricat de primul rang.

Chezășie pentru funcțiune, sigură.

**Cel mai nou sistem de mașini de treerat
cu abur sau motor, construcție patentă.**

Motoare cu olei
brut și motoare
sugătoare cu gaz,
presiune mare,
sistem Diesel.

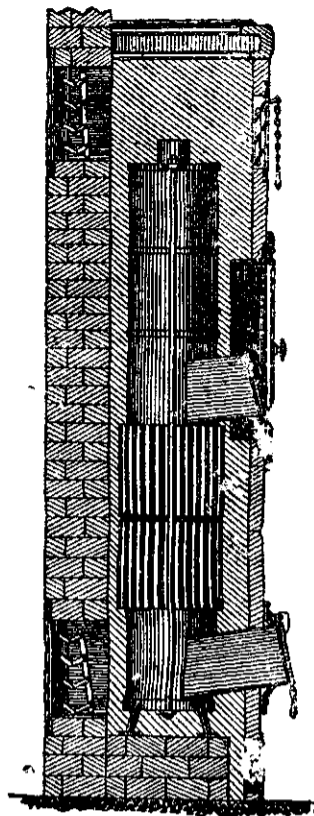
Despărțământ pentru tot felul de mașini agronomice. Mașini
de abur, de treerat, secerat, cosat, sămănat etc. în cea mai
solidă executare.

Kovárik F. és J.

prossnitzi gép- és motorgyár r.-társ. fióktelepe.

Budapest, V., Szabadság-tér. Nr. 14.

Telefon Nr. 556.

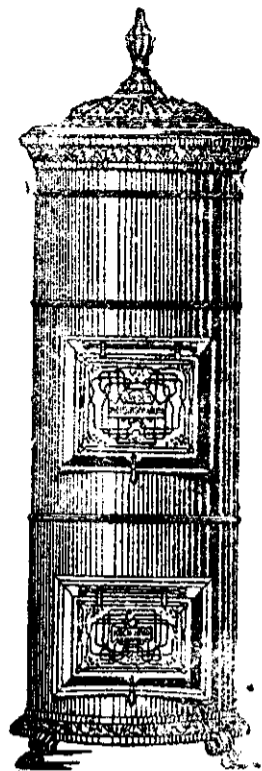
Szilágyi és Társsa

Arad, Str. Béla (Béla-tér) Nr. 2.

Distins cu „Grand Prix“ și marea Diplomă de onoare, de la expoziția internațională din Timișoara în 1908.

Distins cu „Grand Prix“ și marea Diplomă de onoare, de la expoziția internațională din Timișoara în 1908.

Recomandă căhale și cuptoare pentru culină (mașini de gătit) din material rezistent la foc, recunoscute ca cele mai bune.

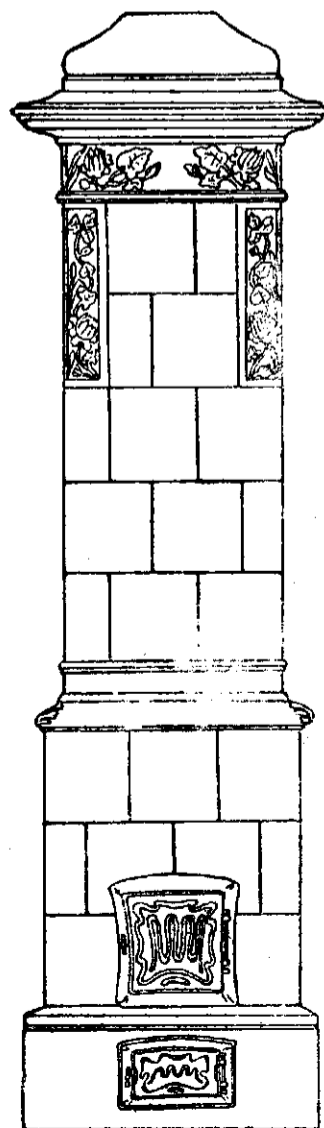
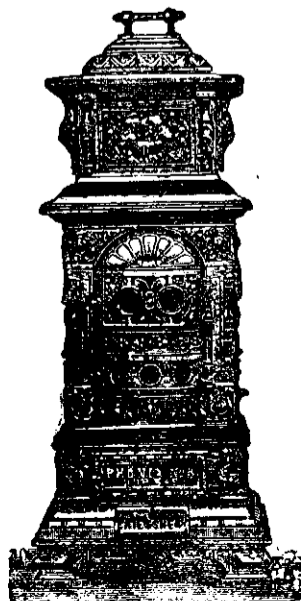
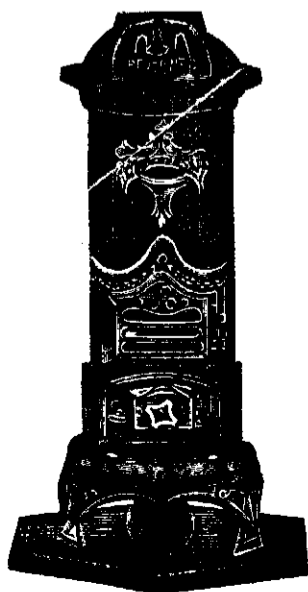
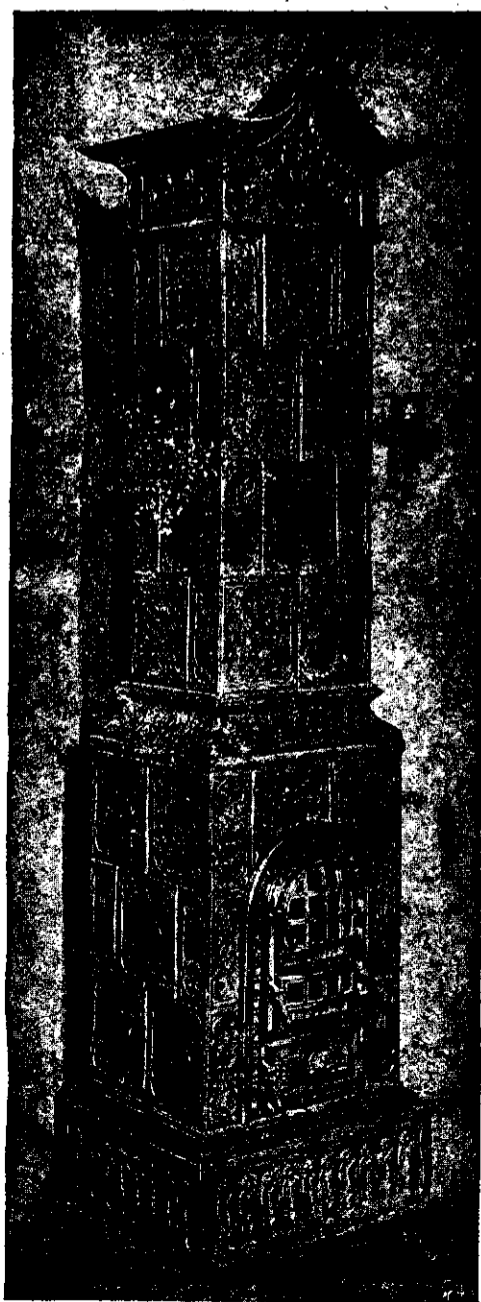
Se angajează pentru a prevedea cu aranjament de încălzire dela centru, după sistem „Maidinger“. Căptușirea vanelor de scaldă și de pereți — pe lângă cele mai moderate prețuri.

Mutarea cahalelor și a cuptoarelor precum și ameliorarea lor, să efeptuește urgent și special.

Depozit în olane și cahale cu încălzire rapidă.

Cu preț-oferte și desemnuri servim cu prompteță.

**Depozit special de fabrică în cahale
continuu arzătoare sistem „Riesner“.**

Cahale sistem „Riesner“ continuu arzând.

„Societatea acționară de cărămidărie“ — în Bistrița.

CONVOACARE.

Domnii acționari ai „Societății acționare de cărămidărie“ se convoacă la a

III-a adunare generală ordinară,

ce se va ținea în Bistrița în 31 Ianuarie 1912 la orele 11 dim., în cancelaria societății, Str. Lemnelor 63, cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării, constatarea acționarilor prezenți, designarea verificatorilor;

2. Statorirea bilanțului pe 1911, contul profit și pierderi, împărțirea profitului net și absolutul pentru gestiunea anului trecut;

3. Inchiderea adunării.

Din ședința direcțiunii, ținută la 11 Ianuarie 1911.

Dr. Onișor,
director.

ACTIV	Contul Bilanț la 31 Decembrie		PASIV	
	Cor.	fl.		
Cassa	2683	25	Capital acționar	40000
Depuneri	28	48	Creditori	61500
Marfă	15393	14	Profit net	4111
Material	8548	10		
Anticipație	23003	13		
Debitori	12272	40		
Inmobile	7802	57		
Mașine și unelte	33644	83		
Mobilier	1700	—		
Efecte	35	—		
Interese anticipative	500	84		
	105611	74		105611
				74

PERDERI	Contul Profit și Pierderi		PROFIT	
	Cor.	fl.		
Salare	3000	—	La marfă	12995
Marce de prezență	424	—	La material	1911
Arendă	865	—		
Spese curente	2147	10		
Interese	2771	58		
Inposite	800	26		
Transport la marfă	787	51		
Profit net	4111	74		
	13907	19		14907
				19

Bistrița, 31 Decembrie 1911.

Dr. Onișor, m. p.

Dr. Gavril Tipon, m. p.

Dr. German, m. p.

Dr. Iulian Pop, m. p.

Constantin, m. p.
cassar.

Revăzut și aflat în consonanță cu registrele societății purtate în ordine:

Mateiu Șirlincan, m. p.

Aurel Belteag, m. p.

Emil A. Chiffa, m. p.